

APEK

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Številka: 38241-16/2006/19

Datum: 21.3.2007

Sklic:

Datum:

Zadeva: Odgovor na pridobljena mnenja in pripombe na Analizo upoštevnega trga 16: Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg) s predlaganimi obveznostmi

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljevanju Agencija), je na podlagi 21. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS 13/07-UPB1; v nadaljevanju ZEKom) izdelala Analizo upoštevnega trga 16: Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg) s predlaganimi obveznostmi (v nadaljevanju analiza).

Agencija je dne 7.2.2007 v skladu s 95. členom ZEKom v postopku posvetovanja z javnostjo v javno posvetovanje predložila analizo upoštevnega trga 16 s predlaganimi obveznostmi tako, da jo je objavila na svojih spletnih straneh¹.

Agencija je v analizi ugotovila, da sta operaterja s pomembno tržno močjo:

- Mobitel, telekomunikacijske storitve d.d., Vilharjeva 23, 1537 Ljubljana, za katerega je skladno z 22. členom ZEKom predlagala naslednje obveznosti: obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, obveznost zagotavljanja preglednosti, obveznost cenovnega nadzora in vzpostavitve stroškovnega računovodstva in obveznost ločitve računovodskih evidenc in
- Si.mobil, telekomunikacijske storitve d.d., Šmartinska cesta 143b, 1000 Ljubljana, za katerega je skladno z 22. členom ZEKom predlagala naslednje obveznosti: obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, obveznost zagotavljanja preglednosti, obveznost cenovnega nadzora in vzpostavitve stroškovnega računovodstva in obveznost ločitve računovodskih evidenc.

Ker je Agencija pri sprejemanju ukrepov in oblikovanju politik na trgu elektronskih komunikacij dolžna pridobiti mnenje zainteresirane javnosti, je javno objavila predmetno analizo ter obenem pozvala zainteresirano javnost, naj nanjo poda svoje pripombe oziroma morebitne predloge in pri tem določila rok za posredovanje pripomb 30 dni od objave analize

¹ Analiza je bila od 7.2.2007 dalje objavljena na spletni strani Agencije: http://www.apek.si/sl/analiza_upostevnega_trga_16_s_predlaganimi_ukrepi

na spletnih straneh. Agencija je v objavi obenem tudi sporočila, da bo pridobljena mnenja in pripombe objavila ter jih ustrezno upoštevala pri sprejetju ukrepov. 95. člen ZEKom v prvem in drugem odstavku namreč določa, da mora Agencija pri oblikovanju politike na trgu elektronskih komunikacij pred sprejetjem ukrepov, ki bodo na ta trg pomembno vplivali pridobiti in primerno upoštevati mnenje zainteresirane javnosti, pred sprejetjem pa je dolžna svoje predloge iz prvega odstavka 95. člena ZEKom objaviti in mnenja nanje zbrati v objavljenem roku, ki ne sme biti krajši od 30 dni. Tretji odstavek 95. člena ZEKom določa, da mora Agencija po preteku roka iz drugega odstavka in pred sprejetjem akta ali predpisa iz prvega odstavka istega člena, na spletnih straneh objaviti pridobljena mnenja in pripombe ter v njihovi objavi navesti način, kako so bila upoštevana ali razloge, zaradi katerih niso bila upoštevana.

Agencija je v predvidenem roku 30 dni po objavi analize s predlaganimi ukrepi na svojih spletnih straneh, prejela pisna mnenja in pripombe naslednjih zainteresiranih oseb:

- T-2, d.o.o., Streliška cesta 150, 2000 Maribor,
- Voljatelj telekomunikacije d.d., Šmartinska cesta 106, 1000 Ljubljana,
- Tušmobil, družba za mobilne komunikacije d.o.o., Resljeva ulica 16, 3000 Celje,
- Si.mobil, telekomunikacijske storitve d.d., Šmartinska cesta 143b, 1000 Ljubljana,
- Mobitel, telekomunikacijske storitve d.d., Vilharjeva 23, 1537 Ljubljana,
- Urad vlade za varstvo konkurence, Kotnikova 28/I, 1000 Ljubljana.

Agencija v nadaljevanju odgovarja na posamezna mnenja in pripombe vseh navedenih zainteresiranih oseb.

Družba T-2, d.o.o., Streliška cesta 150, 2000 Maribor (v nadaljevanju T-2), v pripombah in mnenjih z dne 9.3.2007 v prvem delu poda pripombo k točki 3.1. analize »Pregled ponudnikov javno dostopnih mobilnih telefonskih storitev«. Na tem mestu Agencija v tretjem odstavku navedene točke navede: »Družbi T-2, d.o.o. je 20.9.2006 Agencija izdala odločbo o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje storitev UMTS, družba pa s komercialnim delovanjem na področju ponujanjem UMTS storitev še ni pričela.« V svojih pripombah T-2 predlaga spremembo tretjega odstavka, ki naj bi se ob upoštevanju predlagane spremembe glasil: »Družbi T-2 d.o.o. je 20.9.2006 Agencija izdala odločbo o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje storitev UMTS, družba pa bo s komercialnim delovanjem na področju ponujanja UMTS storitev pričela v drugi polovici leta 2007.« Agencija meni, da lahko spremembo, kot jo predlaga T-2 upošteva in se z njo strinja.

V drugem delu mnenj in pripomb T-2 izrazi strinjanje s predlaganima obveznostima v točkah 8.4.1., 2. alineja in 8.4.3., 2. alineja, kjer Agencija operaterjema Mobitel in Si.mobil, kot operaterjema s pomembno tržno močjo, nalaga izenačitev cen zaključevanja klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji s cenami zaključevanja klicev iz javnih mobilnih telefonskih omrežij najkasneje do 1.6.2007 in obenem do navedenega datuma ne dopušča zviševanja obstoječih cen za te veleprodajne storitve. Družba T-2 navaja, da vidi v navedenem ukrepu vzpostavitev konkurenčnega okolja v katerem bodo ponudniki storitev lahko delovali pod enakovrednimi pogoji.

Družba Voljatelj telekomunikacije d.d., Šmartinska cesta 106, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju Voljatelj), v pripombah in mnenjih, ki jih je podala z dopisom z dne 28.2.2007 izrazi stališče, da predstavlja dosedanja praksa slovenskih operaterjev javnih mobilnih omrežij, ki za zaključevanje klicev operaterjem javnih fiksni omrežij in operaterjem mednarodnih prenosnih omrežij zaračunavajo višjo ceno kot operaterjem javnih mobilnih omrežij v Republiki Sloveniji, nedopustno diskriminacijo, ki je edinstvena v evropskem merilu.

Voljatelj meni, da pomeni uveljavitev stroškovne naravnosti cen nujno takojšnje izenačenje cen zaključevanja klicev v javnih mobilnih omrežjih, ne glede na njihov izvor.

V nadaljevanju podaje mnenj in pripomb poda Voljatelj predlog, naj Agencija v okviru obveznosti enakega obravnavanja prepove operaterjem postavljanje omejitev glede količine zaključenega govornega prometa v njihova omrežja. Agencija v zvezi s tem navaja, da obveznost enakega obravnavanja, kot je predlagana v obliki ukrepa, naloženega operaterjema s pomembno tržno močjo na trgu 16, sama po sebi preprečuje diskriminacije, kot jih navaja Voljatelj, saj operaterju s pomembno tržno močjo nalaga obravnavanje pod enakovrednimi pogoji operatorskega dostopa v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve, ter zagotavljanje drugim operaterjem enako kakovostnih storitev in informacij v zvezi z operatorskim dostopom pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih ali partnerskih podjetij. Agencija je zato prepričana, da obveznosti dopustitve operatorskega dostopa, zagotavljanja enakega obravnavanja in preglednosti, kot so predlagane, že same po sebi preprečujejo tovrstno diskriminacijo in različno obravnavanje operaterjev in zato ni potrebe po izrecnem prepovedovanju omejevanja posameznih operaterjev glede količin zaključenega govornega prometa v omrežja operaterjev s pomembno tržno močjo. V primeru, da bi bila Agencija obveščena, da do tovrstnih diskriminacij prihaja, bo Agencija slednje obravnavala in v zvezi z njimi ukrepala v okviru svojih pristojnosti.

Družba Tušmobil, podjetje za mobilne komunikacije d.o.o., Resljeva ulica 16, 3000 Celje (v nadaljevanju Tušmobil) je svoja mnenja in pripombe Agenciji posredovala v dopisu z dne 28.2.2007, kjer v zvezi z analizo trga pripomni, da je v točki 4.8. analize pri obravnavi preteklih vplivov Agencije na trg elektronskih komunikacij, ena izmed obstoječih obveznosti na podlagi veljavnih odločb na trgu 16, družbama Si.mobil in Mobitel naložen ukrep, po katerem morata slednji za zaključevanje klicev v lastnih omrežjih, ki izvirajo iz javnih mobilnih omrežij v Republiki Sloveniji, zaračunavati enotno ceno in pri tem opozarja, da družba Mobitel navedene obveznosti ni izpolnila, saj na svoji spletni strani v Pogojih za dostop do javnega mobilnega omrežja družbe Mobitel², veljavnih od 1.2.2007, nima objavljene cene zaključevanja klicev iz javnih mobilnih omrežij, ampak samo ceno zaključevanja klicev iz omrežja Si.mobil. Agencija sporoča, da je navedeno napako družbe Mobitel opazila sama že takoj po objavi omenjenega dokumenta na spletnih straneh družbe Mobitel in družbo Mobitel nanjo takoj opozorila, ter zahtevala, naj navedeno popravi, kar je slednja tudi storila, pravilna vzorčna ponudba pa se je, kar je Agencija tudi preverila, na spletnih straneh nahajala že pred prejetjem pripomb družbe Tušmobil.

V nadaljevanju Tušmobil v svojih pripombah v zvezi s točko »5.2. Definiranje upoštevne trga na podlagi zamenjivosti ponudbe in povpraševanja« zapiše, da je na upoštevni trg 16 primerno uvrstiti storitev zaključevanja SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih, saj so SMS sporočila pomemben element nudenja javnih mobilnih storitev, zato njihovo vključitev v relevantni trg podpira, težavo pa vidi v sami določitvi relevantnega trga v smislu Splošnega akta o določitvi upoštevne trgov (Uradni list RS št. 77/04) in meni, da bi bilo potrebno predhodno dopolniti splošni akt, ki ureja upoštevne trge.

Agencija v zvezi s tem odgovarja, da je v analizi upoštevne trga 16 s predlaganimi ukrepi, ki jo je posredovala v notifikacijo Evropski komisiji in v javno posvetovanje zainteresirani javnosti izrazila mnenje, da je zaključevanje SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih primerno uvrstiti na isti upoštevni trg 16, torej na trg zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih, vendar je na podlagi posvetovanja z

²<http://www.mobitel.si/images/pripone/Pogoj%20za%20dostop%20do%20javnega%20mobilnega%20telefonskega%20omrežja%20družbe%20Mobitel%20d.d.%20za%20zaključevanje%20govornih%20klicev%20v%20omrežju%20Mobitel.pdf>

Evropsko komisijo dne 6.3.2007 le-to s pismom obvestila, da umika zaključevanje SMS sporočil iz upoštevne trga 16. V zvezi z zaključevanjem SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih Agencija meni, da je za trg teh storitev bolje, da v prihodnosti opravi preizkus treh kriterijev in na tej podlagi izvede tovrstno analizo, kot del ločenega dodatnega trga, notificiranega pri Evropski komisiji, oziroma da počaka na spremembe priporočila Evropske komisije o določitvi upoštevne trgov.

Agencija meni, da je bila njena tozadevna odločitev umika zaključevanja SMS sporočil s predmetnega upoštevne trga smotrna tudi na podlagi pridobljenih mnenj in pripomb, ki jih je v postopku posvetovanja z javnostjo prejela s strani zainteresirane javnosti, ki kot Tušmobil predlaga, da Agencija zaključevanja SMS sporočil ne vključi na isti upoštevni trg skupaj z zaključevanjem klicev na podlagi obstoječega Splošnega akta o določitvi upoštevne trgov.

V zvezi s predlaganimi obveznostmi operaterjem s pomembno tržno močjo Tušmobil nadalje pripomni, da bi morala Agencija pri obveznosti dopustitve operaterskega dostopa določiti najdaljši še dopustni rok za sklenitev medomrežne povezave, saj obveznost pogajanja v dobri veri ne odpravlja ovir, ki jih operater s pomembno tržno močjo lahko postavlja operaterju, ki se želi medomrežno povezati z njim. Agencija ugotavlja, da je navedeno skrb in možno postavljanje tovrstnih ovir upoštevala že sama in zato v predlagani obveznosti dopustitve operaterskega dostopa zapisala, da je: »...treba zaradi preprečitve morebitnega zavlačevanja pri medomrežnem povezovanju na strani operaterjev s pomembno tržno močjo za zaključevanje klicev kot dodaten pogoj naložiti tudi roke za vzpostavitev medomrežne povezave. Agencija ugotavlja, da bi bil primeren rok za vzpostavitev delujoče medomrežne povezave za zaključevanje prometa največ 30 dni od prejema zahteve operaterja.« Na podlagi prejetih mnenj in pripomb je Agencija med ukrepe dodala pogoj, da začne 30 dnevni rok teči šele po prejemu popolne vloge operaterja, ki se želi medomrežno povezati, za popolno pa šteje vloga, ki vsebuje in upošteva vse potrebne elemente, kot izhajajo iz vzorčne ponudbe operaterja s pomembno tržno močjo, kot jo ima objavljeno na svojih spletnih straneh.

Tušmobil v 2. točki dela, kjer podaja pripombe na predlagane obveznosti izrazi mnenje, da je znotraj obveznosti enakega obravnavanja za vstopajočega operaterja zelo pomembno, da operater s pomembno tržno močjo svojemu vertikalno integriranemu delu, ki na maloprodajnem trgu prodaja storitve, ponuja grosistične storitve zaključevanja klicev pod istimi pogoji, kot drugim operaterjem, med drugim tudi po isti veleprodajni ceni. Tušmobil izraža prepričanje, da bi ponujanje veleprodajnih storitev vertikalno integriranemu delu za maloprodajne storitve pod cenovno ugodnejšimi pogoji pomenilo veliko vstopno oviro na trg in konkurenčnost na maloprodajnem trgu, zato meni, da je transparentnost grosističnih cen nujna. Agencija pripominja, da obveznost enakega obravnavanja ter obveznosti zagotavljanja preglednosti, cenovnega nadzora in vzpostavitve stroškovnega računovodstva ter ločitve računovodskih evidenc, operaterju s pomembno tržno močjo predstavljajo ukrepe, ki preprečujejo in prepovedujejo neenako obravnavanje drugih operaterjev nasproti svojemu vertikalno integriranemu delu ter zagotavljajo tovrstno transparentnost. Agencija je na podlagi prošnje Komisije ter utemeljenih pripomb operaterjev Mobitel in Si.mobil (na katere podrobneje odgovarja v nadaljevanju) iz predlaganega ukrepa enakega obravnavanja izločila tisti del, ki je operaterjema na maloprodajnem delu prepovedoval oblikovati maloprodajne cene klicev znotraj lastnega omrežja tako, da bi bile te v povprečju nižje od grosistične cene zaključevanja klicev, kar pa ne pomeni, da sme zaradi odsotnosti tega dela ukrepa veleprodajni del vertikalno integriranega operaterja svojemu maloprodajnemu delu ponujati enake storitve po drugačnih cenah, kot ostalim operaterjem, temveč pomeni le, da je maloprodajnemu delu je dovoljeno oblikovati maloprodajne cene storitev neodvisno od nabavnih (veleprodajnih) cen. Agencija je prepričana, da s tem obveznost enakega obravnavanja, kot je določena, poleg ostalega še vedno zagotavlja transparentnost

grosističnih cen in enakovredne ter poštene pogoje poslovanja vsem kupcem veleprodajnih storitev pod enakimi pogoji, ob tem pa z učinkovitim nadzorom stroškovno naravnanih veleprodajnih cen, še vedno ohranja pozitiven vpliv na smotrno oblikovanje maloprodajnih cen posameznega operaterja.

Nadalje družba Tušmobil v zvezi z obveznostjo zagotavljanja preglednosti in naložitvijo obveznosti objave vzorčne ponudbe za medomrežno povezovanje slednjo pozdravlja in od nje pričakuje možnost sklenitve pogodbe brez nepotrebnih zavlačevanj ter ob tem navaja primerjavo časa, ki je potreben za sklenitev pogodbe o medomrežni povezavi z operaterjem javnega fiksne omrežja s pomembno tržno močjo, ki ima objavljeno vzorčno ponudbo, ki vsebuje tudi podatek o času, potrebnem za sklenitev pogodbe o medomrežni povezavi, z operaterjema javnih mobilnih omrežij s pomembno tržno močjo.

V svoji zadnji pripombi, ki je namenjena obveznosti cenovnega nadzora, družba Tušmobil izraža mnenje, da asimetrija ne more biti element dolgoročnega uravnavanja trga, temveč je na trgih z visoko stopnjo konkurenčnosti predmet zniževanja vstopnih ovir za novega operaterja. Tušmobilu se zdi glede na neuravnotežene razmere na slovenskem trgu mobilnih storitev postopno zniževanje asimetrije primerno, meni pa, da bi morala biti popolna odprava asimetrije odvisna od naslednjih tržnih analiz. Agencija pripominja, da tudi sama v analizi zapiše, da je asimetrija, ki sicer predstavlja korist za manjšega in kasnejšega vstopnika na trg, lahko le prehodni ukrep in dolgoročno ne more predstavljati ključnega vira prihodka za operaterja. Obenem pa je Agencija tudi mnenja, da asimetrije dolgoročno ne more opravičevati niti argument morebitne razlike v stroških, ki jih z zaključevanjem prometa ustvarja posamezni operater, saj morajo vsi operaterji stremeti k stroškovni učinkovitosti pri zagotavljanju medoperaterskih storitev. Tudi s predlaganimi ukrepi Agencije asimetrije ne ukinja, temveč jo dopušča vse do konca marca leta 2009. Infrastrukturnima operaterjema, ki sta tudi operaterja s pomembno tržno močjo nalaga stroškovno naravnano veleprodajnih cen zaključevanja klicev v njihovih mobilnih omrežjih, pri čemer na podlagi stroškovnih izračunov operaterjev, ki jim izloči stroške maloprodajnih storitev ugotovi, da imata oba operaterja za enako storitev različne stroške. Agencija glede na razmere na trgu operaterjema dopušča različne stroškovne cene in asimetrijo, ki iz tega izhaja, v višino asimetrije pa neposredno v prvem koraku ne posega, saj jo določi šele vrednost količnika med stroškovno ceno enega in drugega operaterja. Kljub temu pa skladno s smernicami Evropske komisije in prakso evropskih regulatorjev infrastrukturna operaterja s pomembno tržno močjo vzpodbuja k zniževanju stroškov za zaključevanje klicev in v končnem koraku predvideva izenačenje veleprodajnih cen zaključevanja klicev s ceno najučinkovitejšega operaterja. Vsekakor pa bo Agencija dogajanje na trgu 16 spremljala ves čas in ob spremembah na trgu ukrepala tako, da bo omogočala in zagotavljala konkurenčnost na zadevnem trgu, kar pomeni, da bo po potrebi opravila ponovno analizo in naložila primerne ukrepe pred koncem obdobja, kot ga določa ZEKom.

Družba Si.mobil, telekomunikacijske storitve d.d., Šmartinska cesta 134b, 1000 Ljubljana, v pripombah, ki jih ja Agenciji posredoval v dopisu z dne 9.3.2007 v samem začetku izrazi mnenje, da definicija trga 16 ni v skladu z veljavno zakonodajo, da analiza trga 16 temelji na očitno napačnih podatkih, da nekateri ključni ukrepi niso v skladu z veljavno zakonodajo ter z EU prakso, da bi imel del ukrepov, naloženih Si.mobilu, očitno kontraproduktiven vpliv na stanje na trgu ter bi deloval v nasprotju z zakonsko določenimi nalogami APEK-a, da APEK ne razloži, katere cilje na mobilnem trgu z ukrepi na trgu 16 zasleduje, da APEK ne pojasni, kako bodo predlagani ukrepi pripomogli k doseganju (ne)zastavljenih ciljev in da APEK ne opravi analize vpliva predlaganih ukrepov na poslovanje operaterjev ter na stanje na trgu.

Nekatere od zgoraj navedenih pripomb so zgolj v uvodu povzete pripombe, ki jih Si.mobil v svojem dopisu v nadaljevanju podrobneje opiše in utemelji (neskladnost definicije trga, napačni podatki, uporabljeni za analizo, s pripombami na ukrepe pa v nadaljevanju utemeljuje uvodni del, ker izpostavi neskladnost ukrepov z zakonodajo in njihov kontraproduktivni vpliv na stanje na trgu, vprašanje o ciljih, ki jih z naložitvijo ukrepov na trgu 16 Agencija zasleduje). Na te pripombe Agencija podrobno odgovarja v nadaljevanju v sklopu odgovorov na posamezne navedene pripombe, kot sledijo v dopisu.

V nadaljevanju Si.mobil od Agencije zahteva, da Agencija izvede novo definicijo trga, da opravi novo analizo trga, v kateri bodo upoštevani pravilni podatki, da na podlagi opravljene analize ugotovi dejanske nepravilnosti na mobilnem trgu, določi cilje, ki jih APEK želi doseči na slovenskem mobilnem trgu ter nato na trgu 16 določi take ukrepe, ki bodo dejansko pripomogli k izboljšanju stanja. Agencija zavrača zahtevo Si.mobila po umiku analize s predlaganimi ukrepi s postopka posvetovanja z javnostjo in jo šteje za povsem neutemeljeno. Prav postopek posvetovanja z javnostjo omogoča Agenciji pred sprejetjem ukrepov pridobiti in primerno upoštevati mnenje zainteresirane javnosti. Si.mobilova zahteva implicira na to, da bi morala Agencija s postopka posvetovanja z javnostjo umakniti vsako analizo, na katero bi imela zainteresirana javnost pripombe in bi to zahtevala ter bi lahko v postopku posvetovanja z javnostjo obdržala le takšno analizo, ki bi bila za vso zainteresirano javnost že v postopku posvetovanja z javnostjo v celoti sprejemljiva in nanjo ne bi imela pripomb. Takšen pristop je v očitnem neskladju z namenom postopka javnega posvetovanja in 95. členom ZEKom. Agencija je analizo trga 16 s predlaganimi ukrepi v postopku posvetovanja z javnostjo v celoti objavila in izročila v javno posvetovanje, v katerem sme zainteresirana javnost nanjo izreči vse pripombe in mnenja, Agencija pa je dolžna skladno s tretjim odstavkom 95. člena ZEKom tako pridobljena mnenja in pripombe objaviti ter v objavi navesti način, kako so bila upoštevana ali razloge, zaradi katerih niso bila upoštevana. To velja v celoti tudi za mnenja in pripombe družbe Si.mobil. Na nadaljnje pripombe pa Agencija odgovarja v nadaljevanju. Agencija Si.mobilu v zvezi z opozorilom po nujnosti takojšnje ponovne analize ob morebitnem vstopu novih operaterjev, ki bi Si.mobil zaščitila pred morebitnimi poskusi omejevanja svobodne in poštene konkurence, ki bi jo nanj izvajali slednji na tem mestu odgovarja, da vstop novih operaterjev na trg nikakor ne pomeni omejevanja svobodne in poštene konkurence. Agencija pa je skladno z 21. členom ZEKom dolžna upoštevne trge analizirati v rednih intervalih, ki ne smejo biti daljši od dveh let, kar pa ne pomeni, da analize po potrebi ne bo opravila tudi v krajšem časovnem obdobju, v kolikor bi se to na podlagi podatkov o spremljanju razvoja trga pokazalo za potrebno in pri tem poudarja, da omejevanja poštene in svobodne konkurence ne bo dopuščala. Pri tem Agencija še pripominja, da se poštena in svobodna konkurenca nanaša na vse akterje na trgu, tudi na nove vstopnike, in ne pomeni zaščite tistih operaterjev, ki so že na trgu, pa zaradi svoje neučinkovitosti ne dosegajo zelenih rezultatov.

Si.mobil v nadaljevanju podrobno utemeljuje posamezne pripombe in predloge, začeniši z navedbo, da definicija trga, kot jo v analizi zapiše Agencija, ni v skladu z veljavno slovensko zakonodajo in navodili Evropske komisije. Si.mobil zapiše, da je trg 16 določen s Splošnim aktom o določitvi upoštevni trgov, ki ga definira kot zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih omrežjih (medoperaterski trg). Trditev, da zaključevanje SMS sporočil ne sodi na isti upoštevni trg kot zaključevanje klicev utemeljuje s tem, da gre za dve popolnoma različni storitvi, ki ju je treba obravnavati ločeno. Da ne gre za isti upoštevni trg, Si.mobil utemelji tudi z dejstvom, da si na veleprodajnem trgu operaterja zaključevanje SMS sporočil ne zaračunavata, uvedba zaračunavanja zaključevanja SMS sporočil na veleprodajnem trgu pa bi po mnenju Si.mobila občutno poslabšala pogoje za zagotavljanje učinkovite konkurence na trgu, saj bi rezultirala v povišanju maloprodajnih cen storitev SMS za končne uporabnike, Mobitel pa bi lahko postavil različne maloprodajne cene glede na omrežje, v katerega bi njegovi uporabniki SMS sporočila pošiljali. Agencija v zvezi s tem

odgovarja, da je v analizi upoštevne trga 16 s predlaganimi ukrepi, ki jo je posredovala v notifikacijo Evropski komisiji in v postopek javnega posvetovanja izrazila mnenje, da je zaključevanje SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih primerno uvrstiti na isti upoštevni trg 16, torej na trg zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih, vendar je dne 6.3.2007 Evropsko komisijo na podlagi predhodnega posvetovanja s pismom obvestila, da umika zaključevanje SMS sporočil iz upoštevne trga 16. V zvezi z zaključevanjem SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih Agencija meni, da je za trg teh storitev bolje, da v prihodnosti opravi preizkus treh kriterijev in na tej podlagi izvede tovrstno analizo, kot del ločenega dodatnega trga, notificiranega pri Evropski komisiji.

Agencija meni, da je bila njena tozadevna odločitev umika zaključevanja SMS sporočil s predmetnega upoštevne trga smotrna tudi na podlagi pridobljenih mnenj in pripomb, ki jih je v postopku posvetovanja z javnostjo prejela s strani zainteresirane javnosti, ki predlaga, naj Agencija zaključevanja SMS sporočil ne vključi na isti upoštevni trg skupaj z zaključevanjem klicev na podlagi obstoječega Splošnega akta o določitvi upoštevne trgov. Agencija v tem delu deli mnenje s Si.mobilom in njegovo utemeljeno pripombo upošteva. K pripombi želi le dodati, da z uvrstitvijo zaključevanja SMS sporočil na upoštevni trg 16 ni nikakor želela uvesti zaračunavanja zaključevanja SMS sporočil na veleprodajnem trgu, kar izhaja tudi iz predloga analize.

Na strani 3 prejetih pripomb, Si.mobil opozori, da so bili za analizo uporabljeni napačni podatki in da so rezultati analize v nekaterih ključnih elementih napačni. Po objavi analize na spletnih straneh Agencije, v postopku posvetovanja z javnostjo, je Si.mobil ugotovil, da so podatki o prometu, na katerih je APEK izračunal asimetrijo prometa in učinkov asimetrije cen na finančno poslovanje obeh operaterjev, napačni, razlog pa navaja v napačnem posredovanju podatkov, ki jih je o prometu, ki ga zaključi v svojem omrežju in izvira iz omrežja Si.mobil, Agenciji posredoval Mobitel. Si.mobil je Agencijo na navedeno neskladnost podatkov opozoril dne 26.2.2007 in 28.2.2007. Agencija je podatke, ki sta jih Mobitel in Si.mobil posredovala Agenciji takoj po opozorilu Si.mobila preverila ponovno in Mobitel pozvala, naj posredovane podatke ponovno preveri in ji posreduje morebitne manjkajoče podatke. Mobitel je zahtevo v roku izpolnil in Agencijo ob tem obvestil, da zaradi nerazumevanja vprašalnika o zaključevanju klicev v svojem omrežju za leto 2006 ni posredoval podatkov o prometu, ki je izviral iz omrežja Si.mobil in ga je Mobitel zaključil za končne uporabnike ponudnikov storitev, ki delujeta na njegovem omrežju (Debitel in Si.mobil). Pri pregledovanju podatkov za leto 2006 in njihovem dopolnjevanju, je Agencija pozvala tudi Si.mobil k posredovanju podatkov v zvezi s prometom, ki je bil zaključen v njihovem omrežju in je izviral iz omrežja WWI.

Si.mobil nadalje navaja, da je Agencija na podlagi nepopolnih podatkov prišla do napačnih rezultatov analize in posledično do zgrešenih sklepov. Po mnenju Si.mobila je Agencija na podlagi napačnih sklepov Si.mobilu predpisal zniževanje asimetrije. Si.mobil zato predlaga ponovno analizo pravih in celotnih podatkov, ki bo po njegovem mnenju pokazala drugačno stanje na trgu, na podlagi česar bodo drugačni tudi predlagani ukrepi in milejša obravnava Si.mobila.

Agencija je po pridobitvi dodatnih podatkov s strani Mobitela in Si.mobila izvedla dopolnitev analize v poglavjih od 6.4. do vključno 6.6., ki stanje na trgu preučijo tudi ob upoštevanju prometa, ki je v letu 2006 izviral iz omrežja Si.mobil in ga je Mobitel v svojem omrežju zaključil za ponudnika storitev Debitel in Izimobil. Agencija je k poglavju 6. »Analiza podatkov na upoštevne trgu 16« v spodnjih poglavjih izdelala dodala dodatno analizo in na podlagi rezultatov, ki iz nje izhajajo, ponovno preučila predlagane ukrepe. Dopolnitve analize niso pokazale bistveno drugačnega stanja na trgu, kot sledi iz nadaljevanja:

Spodnji izsledki upoštevajo dodatne podatke o zaključevanju klicev v posameznem mobilnem omrežju, ki sta jih Agenciji posredovala tako Mobitel kot Si.mobil. Si.mobil je dne 26.2.2007 Agencijo obvestil, da iz analize v poglavjih od 6.4. do 6.6. izhaja, da v primeru klicev, ki jih zaključi Mobitel v svojem omrežju in izvirajo iz omrežja Si.mobil, ni vključen ves promet, ki ga v to omrežje posreduje Si.mobil. Agencija je podatke, ki sta jih Mobitel in Si.mobil posredovala Agenciji preverila ponovno in Mobitel pozvala, naj posredovane podatke ponovno preveri in ji posreduje morebitne manjkajoče podatke, kar je Mobitel v roku tudi storil in Agencijo obvestil, da zaradi nerazumevanja vprašalnika za leto 2006 ni posredoval podatkov o prometu, ki je izviral iz omrežja Si.mobil in ga je Mobitel zaključil za končne uporabnike ponudnikov storitev, ki delujeta na njegovem omrežju (Debitel in Izimobil). Pri pregledovanju podatkov za leto 2006 in njihovem dopolnjevanju je Agencija pozvala tudi Si.mobil k posredovanju podatkov v zvezi s prometom, ki je bil zaključen v njihovem omrežju in je izviral iz omrežja WWI.

Agencija pri tem upošteva vse dodatne podatke o klicih, ki sta jih družbi Si.mobil in Mobitel v merjenem obdobju v svojih omrežjih zaključili iz omrežja WWI ter podatkov o klicih, ki so izvirali iz omrežja Si.mobil in jih je Mobitel za ponudnika storitev Debitel in Izimobil zaključil v svojem omrežju.

V pričujočem delu analize Agencija z namenom večje transparentnosti in jasnosti ponovno, v istem obsegu kot pred tem izvede dodatno analizo, kot je bila izvedena v poglavjih 6.4. do vključno 6.6 analize.

Nekateri podatki so se spremenili ali so bili dodani vsled dejstva, da sta se marca 2007 ob posredovanju Agencije v posredovalnem postopku operaterja Mobitel in Si.mobil uspela dogovoriti o cenah zaključevanja klicev, ki jih zaključujeta v lastnem omrežju in izvirajo iz drugih mobilnih omrežij po tem, ko do julija 2006 nista imela dogovorjene cene za navedeno storitev. Ob tem se je spremenila tudi stopnja asimetrije za sporna obdobja.

Oba operaterja z lastnim omrežjem sta medsebojno medomrežno povezana. Cene zaključevanja klicev med mobilnimi omrežji so razvidne iz spodnjih preglednic (preglednice 1, 2 in 3). Na področju cen zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih je v opazovanem obdobju pomembno izpostaviti poenotenje povprečnih cen višje in nižje prometne obremenitve, ki sta ga infrastrukturna operaterja Si.mobil in Mobitel vpeljala sredi leta 2005, v prvi tretjini leta 2006 pa sta tudi znižala svoji ceni zaključevanja klicev.

Obenem je potrebno omeniti, da se družbi Mobitel in Si.mobil do konca meseca junija 2006 do meseca marca 2007 nista uspeli dogovoriti o cenah medomrežnega povezovanja, zaradi česar je Mobitel z dnem 1.7.2006 odpovedal Pogodbo o medomrežnem povezovanju s Si.mobilom ter enostransko določil ceno klicev, ki jih zaključuje v svojem omrežju in izvirajo iz drugih javnih mobilnih omrežij v Republiki Sloveniji na 6,81 € centov na minuto (16,73 SIT) brez DDV in jo tudi objavil na svojih spletnih straneh v dokumentu Pogoji za dostop do javnega mobilnega omrežja družbe Mobitel d.d. za zaključevanje govornih klicev v omrežju Mobitel³.

³

Vir: spletne strani družbe Mobitel: <http://www.mobitel.si/images/pripone/Pogoji%20za%20dostop%20do%20javnega%20mobilnega%20telefonskega%20omrežja.pdf> (dostop dne 18.1.2006)

Si.mobil je svoje cene klicev, ki jih zaključuje v svojem omrežju in izvirajo iz drugih javnih mobilnih omrežij v Republiki Sloveniji ni spremenil in jo je obdržal na 10,18 € centov na minuto (24,40 SIT) brez DDV ter jo objavil na svojih spletnih straneh v dokumentu Tehnični in komercialni pogoji za medomrežno povezovanje z javnim mobilnim telefonskim omrežjem Si.mobil⁴.

Promet med družbama je tudi po odpovedi pogodbe o medomrežnem povezovanju potekal neprekinjeno, družbi Mobitel in Si.mobil pa sta si mesečno izstavljali akontativni račun za opravljen medomrežni promet.

Kot zapisano zgoraj, sta se v posredovalnem postopku pred Agencijo operaterja marca 2007 uspela dogovoriti o cenah zaključevanja klicev za obdobje od julija 2006. Cene zaključevanja klicev izhajajo iz spodnjih preglednic:

Preglednica 1: Cene zaključevanja govornih klicev v omrežju Mobitel

Mobitel - Cene zaključevanja klicev v SIT in € centih brez DDV		2004/2	2005/1	2005/2	2006/1	2006/q3*
iz SI.MOBILA						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	21,20 8,85	16,60 6,93	16,60 6,93	14,90 6,22	15,19 6,34
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	8,40 3,51	16,60 6,93	16,60 6,93	14,90 6,22	15,19 6,34
iz WWI**						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	27,20 11,35	27,20 11,35	27,20 11,35	27,20 11,35	/
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	8,40 3,51	8,40 3,51	8,40 3,51	8,40 3,51	/
iz fiksnih omrežij						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	51,75 21,59	44,36 18,51	43,20 18,03	43,20 18,03	35,76 14,92
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	24,81 10,35	24,81 10,35	43,20 18,03	43,20 18,03	35,76 14,92

* V obdobju 2006/q3 smo upoštevali cene, ki sta jih operaterja dogovorila v posredovalnem postopku pred Agencijo in veljajo za obdobje od 1.7.2006 do 1.10.2007.

** V obdobju 2006/q3 operater WWI ne deluje več.

Vir: APEK, 2006, 2007

⁴ Vir: spletne strani družbe Si.mobil: <http://www.simobil.si/downloadfile.aspx?fileid=104058077> (dostop dne 18.1.2006)

Preglednica 2: Cene zaključevanja govornih klicev v omrežju Si.mobil

Si.mobil - Cene zaključevanja klicev v SIT in € centih brez DDV						
		2004/2	2005/1	2005/2	2006/1	2006/q3*
iz MOBITELA						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	27,20 11,35	26,40 11,02	26,40 11,02	24,40 10,18	24,15 10,08
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	11,40 4,76	26,40 11,02	26,40 11,02	24,40 10,18	24,15 10,08
iz WWI**						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	/
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	/
iz fiksnih omrežij						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	52,30 21,82	52,30 21,82	52,30 21,82	52,30 21,82	46,50 19,40
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	25,34 10,57	25,34 10,57	25,34 10,57	25,34 10,57	46,50 19,40

* V obdobju 2006/q3 smo upoštevali cene, ki sta jih operaterja dogovorila v posredovalnem postopku pred Agencijo in veljajo za obdobje od 1.7.2006 do 1.10.2007.

** V obdobju 2006/q3 operater WWI ne deluje več.

Vir: APEK, 2006, 2007

Preglednica 3: Cene zaključevanja govornih klicev v omrežju WWI.

WWI - Cene zaključevanja klicev v SIT in € centih brez DDV						
		2004/2	2005/1	2005/2	2006/1	2006/q3*
iz MOBITELA						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	27,20 11,35	27,20 11,35	27,20 11,35	27,20 11,35	/
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	8,40 3,51	8,40 3,51	8,40 3,51	8,40 3,51	/
iz SI.MOBILA						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	/
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	45,00 18,79	/
iz fiksnih omrežij						
	povprečna cena višja prometna obremenitev	50,30 20,99	50,30 20,99	50,30 20,99	50,30 20,99	/
	povprečna cena manjša prometna obremenitev	23,34 9,74	23,34 9,74	23,34 9,74	23,34 9,74	/

* V obdobju 2006/q3 operater WWI ne deluje več.

Vir: APEK, 2006, 2007

Asimetrija cen zaključevanja klicev pomeni, da ima določen operater zaradi višjih stroškov ali drugih razlogov pravico zaračunavati višje cene zaključevanja klicev v svoje omrežje kot drug operater. V Sloveniji je bila asimetrija določena v korist operaterja Si.mobil. Asimetrija je bila med Si.mobilom in Mobitelom dogovorjena pogodbeno, Agencija pa je v drugi polovici leta 2006 izdala tudi dve priporočili na temo asimetrije.

Iz preglednice 4 je razvidno, da se je stopnja asimetrije v merjenem obdobju zviševala do tretjega četrtrletja 2006. V navedenem obdobju je asimetrija padla na nižjo raven (1,59). Agencija si je prizadevala z ureditvijo razmer na veleprodajnem trgu postopoma znižati stopnjo asimetrije. Iz tega razloga je v letu 2006 opravila tudi vmesne analize, ki so na podlagi podatkov, ki jih Agencija zbira neposredno od operaterjev in skladno z izdanima odločbama operaterjema s pomembno tržno močjo na trgu 16, poskušale operaterjema Si.mobil in Mobitel pomagati določiti in sprejeti primerno ceno zaključevanja klicev v njihovih javnih mobilnih omrežjih in stopnjo asimetrije. Agenciji je ob vloženih naporih v posredovalnem postopku uspelo rešiti spor med operaterjema, ki je dal za rezultat skoraj enake cene in stopnje asimetrije, kot jih je v svojih vmesnih analizah v letu 2006 predlagala Agencija, operaterja pa predlogov nista vzajemno sprejela.

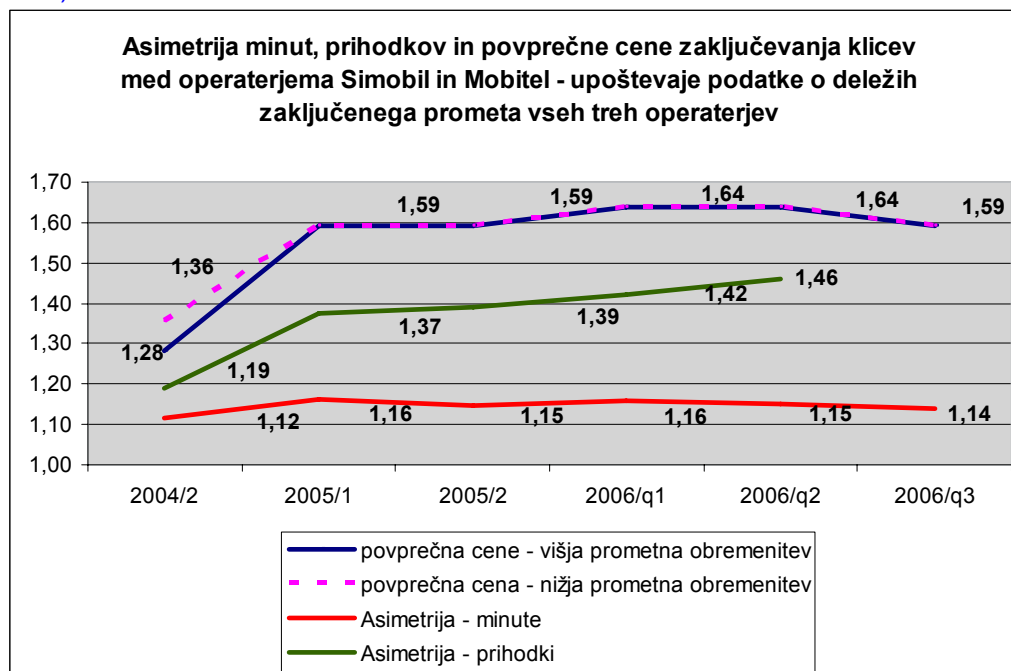
Preglednica 4: Gibanje asimetrije cene zaključevanja klicev med operaterjema Mobitel in Si.mobil

MOBITEL - SI.MOBIL	2004/2	2005/1	2005/2	2006/1	2006/q3*
višja prometna obremenitev	1,28	1,59	1,59	1,64	1,59
manjša prometna obremenitev	1,36	1,59	1,59	1,64	1,59

* V obdobju 2006/q3 smo upoštevali cene in stopnjo asimetrije, ki sta jih operaterja dogovorila v posredovalnem postopku pred Agencijo in veljajo za obdobje od 1.7.2006 do 1.10.2007.

Vir: APEK, 2006, 2007

Slika 1: Gibanje asimetrije minut zaključenih v omrežjih operaterjev Si.mobil in Mobitel, prihodkov iz naslova zaključevanja klicev in cene zaključevanja klicev. Deleži minut Mobitela in Si.mobila so izračunani ob upoštevanju podatkov o zaključenem prometu vseh treh operaterjev (Mobitel, Si.mobil in WWI)

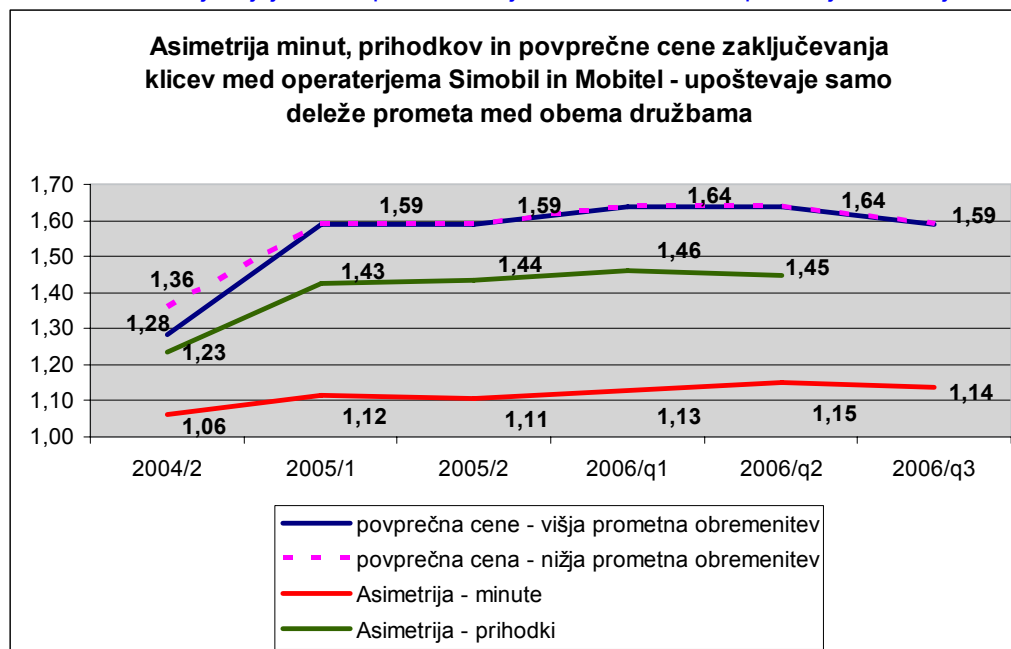

Vir: APEK, 2006, 2007

Slika 1 prikazuje različne asimetrije (asimetrijo povprečne cene, asimetrijo prihodkov iz naslova zaključevanja klicev in asimetrijo minut prometa). Pri asimetriji minut prometa je pri zgornji sliki potrebno pripomniti, da razmerje med zaključenim prometom Mobitela in Si.mobila izhaja iz deležev klicev, ki so izračunani na podlagi zaključenih klicev vseh treh operaterjev (Mobitel, Si.mobil in WWI).

Spodnja slika pa prikazuje iste vrste asimetrij, le da pri tem upošteva zgolj podatke o zaključenih klicih, ki si jih med sabo izmenjata Mobitel in Si.mobil.

Slika 2: Gibanje asimetrije minut zaključenih v omrežjih operaterjev Si.mobil in Mobitel, prihodkov iz naslova zaključevanja klicev in cene zaključevanja klicev. Deleži minut in prihodkov Mobitela in Si.mobila so izračunani ob upoštevanju dodatnih podatkov o zaključenem prometu med Mobitelom in Si.mobilom in vključujejo samo promet zaključen med obema operaterjema. Glej tudi sliko 19.

Vir: APEK, 2006, 2007

Slika 2 kaže različne asimetrije. Ob tem je treba pojasniti, da asimetrije prihodkov za tretje četrtletje 2006 Agencija v sliko 1 in 2 ni vključila, saj glede na to, da sta se operaterja Mobitel in Si.mobil šele pred kratkim sporazumela o cenah zaključevanja klicev, podatki o prihodkih te spremembe še ne vključujejo, Agencija pa razpolaga le s podatki o prihodkih, ki temeljijo na akontativnih računih, ki sta si jih Mobitel in Si.mobil za zaključevanje klicev izstavljala od julija 2006 in ne predstavljajo dejanskega stanja.

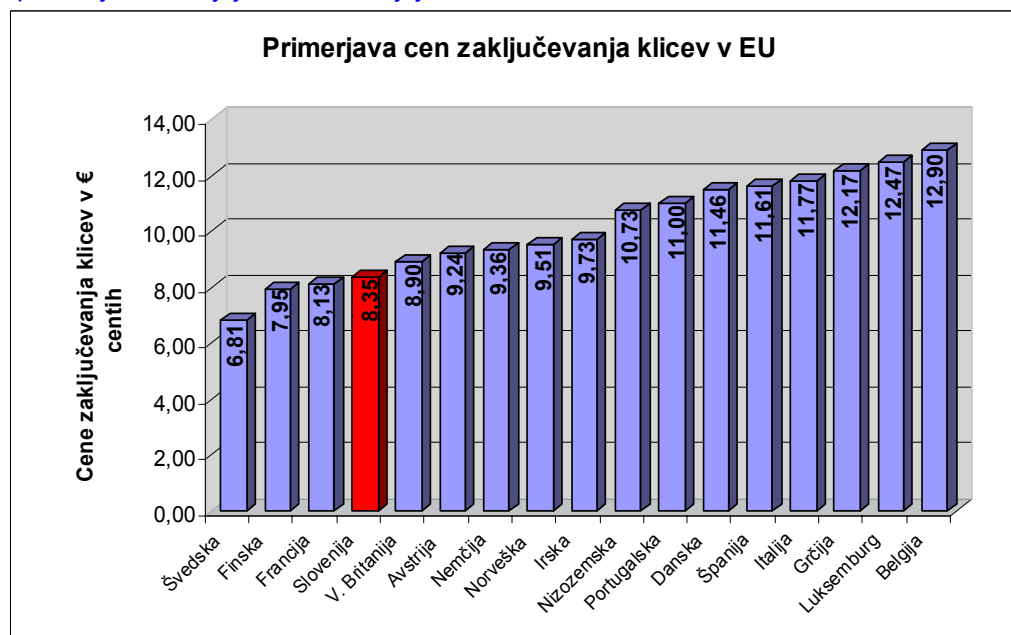
Slika 2 je ob upoštevanju dodatnih podatkov o količini medomrežnega prometa, ki si ga med sabo izmenjata operaterja Si.mobil in Mobitel pokazala, da Mobitel zaključi več prometa iz omrežja Si.mobil, kot obratno. Razlika se je od začetka merjenega obdobja, ko je znašala dobre 3 odstotke, povečevala in se zaustavila na skoraj 6,5 odstotkih ob koncu merjenega obdobja v tretjem četrtletju leta 2006 in bila pri tem za pol odstotka manjša, kot četrtletje prej. Asimetrija prometa se je v merjenem obdobju začela z 1,06 in končala 1,14. Ob tem je treba omeniti tudi razliko v ceni, ki sta si jo za storitev zaključevanja klicev med sabo zaračunavala operaterja Si.mobil in Mobitel, asimetrija se je v tem primeru v merjenem obdobju začela med 1,28 in 1,36 in zaključila pri 1,59, ob tem pa je med merjenim obdobjem precej časa znašala tudi 1,64. Iz tega razloga je Si.mobil ves čas ustvarjal večje prihodke iz naslova zaključevanja klicev, asimetrija med Si.mobilovimi in Mobitelovimi prihodki iz zaključevanja klicev se je od začetka merjenega obdobja do konca drugega četrtletja 2006 gibala med 1,23 in 1,46 (za kasnejše obdobje Agencija od operaterjev še ni prejela podatkov o prihodkih, saj sta se operaterja o ceni zaključevanja klicev dogovorila ob posredovanju Agencije šele marca 2007).

Upoštevanje dodatnih podatkov družbe Mobitel, ki vključujejo tudi promet, ki ga Mobitel zaključi za končne uporabnike ponudnikov storitev, ki delujejo na njegovem omrežju pokaže, da se razlika v količini prometa, ki ga med sabo zaključita oba infrastrukturna operaterja ne

zmanjšuje, kot to izhaja, če prometa h končnim uporabnikom ponudnikov storitev Debitel in Izimobil ne upoštevamo.

Porast števila uporabnikov Si.mobila ima za posledico vedno več zaključevanja klicev Mobitela v omrežju Si.mobila in seveda tudi obratno, prav tako pa v lastnem omrežju vedno več »on-net« klicev zaključi tudi Si.mobil.

Slika 3: Prikaz povprečnih cen zaključevanja klicev po državah EU in primerjava s Slovenijo. Podatki operaterjev vsebujejo cene, ki veljajo na dan 1.1.2007.

Vir: APEK, 2006, 2007. Za ostale države vir: spletne strani Cullen International (Mobile call termination Rates in Mobile Call Termination Price Control)

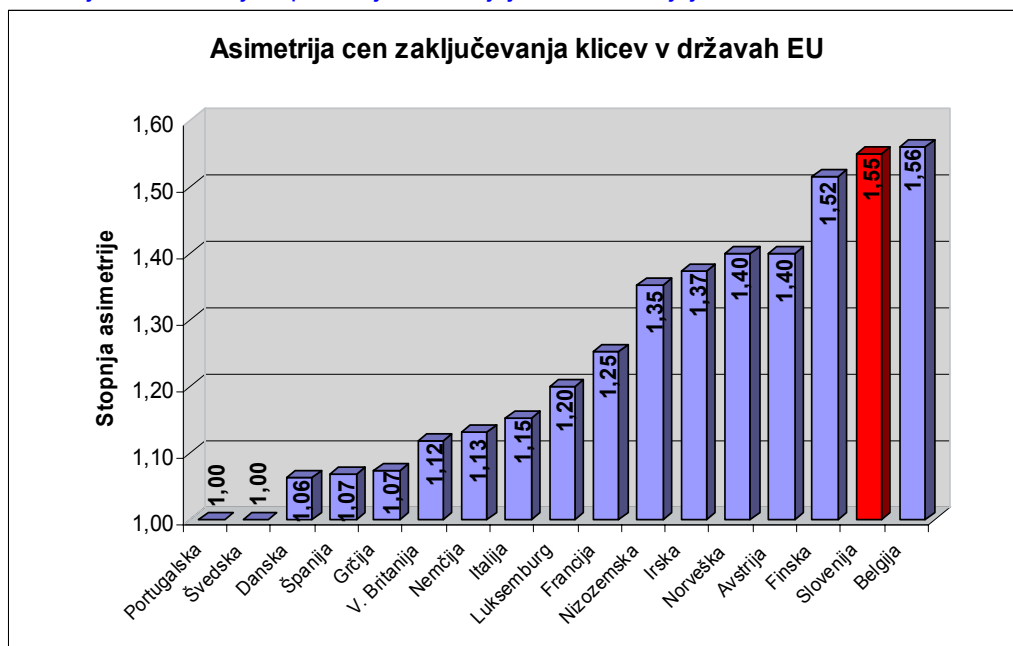
Preglednica 5: Prikaz najnižjih, najvišjih in povprečnih cen zaključevanja klicev (v € centih) ter asimetrije medoperaterskih cen zaključevanja klicev po državah EU in primerjava s Slovenijo. Podatki tujih operaterjev vsebujejo cene, ki veljajo na dan 1.1.2007.

Država	Najnižja MTR	Najvišja MTR	Povprečna MTR	Asimetrija
Avstrija	7,34	10,28	9,24	1,40
Belgija	10,13	15,81	12,90	1,56
Danska	11,28	12,00	11,46	1,06
Finska	6,60	10,00	7,95	1,52
Francija	7,50	9,40	8,13	1,25
Grčija	11,74	12,59	12,17	1,07
Irska	8,47	11,64	9,73	1,37
Italija	11,20	12,90	11,77	1,15
Luksemburg	11,70	14,00	12,47	1,20
Nemčija	8,78	8,78	9,36	1,13
Nizozemska	9,17	12,40	10,73	1,35
Norveška	7,92	11,09	9,51	1,40
Portugalska	11,00	11,00	11,00	1,00
Slovenija*	6,55	10,15	8,35	1,55
Španija	11,35	12,13	11,61	1,07
Švedska	6,81	6,81	6,81	1,00
Velika Britanija	8,40	9,40	8,90	1,12

* Podatki za Slovenijo: upoštevali smo cene, ki sta jih operaterja dogovorila v posredovalnem postopku pred Agencijo marca 2007 in veljajo za obdobje od 1.10.2006 do 1.2.2007

Vir: APEK, 2006, 2007. Za ostale države vir: spletne strani Cullen International (Mobile call termination Rates in Mobile Call Termination Price Control)

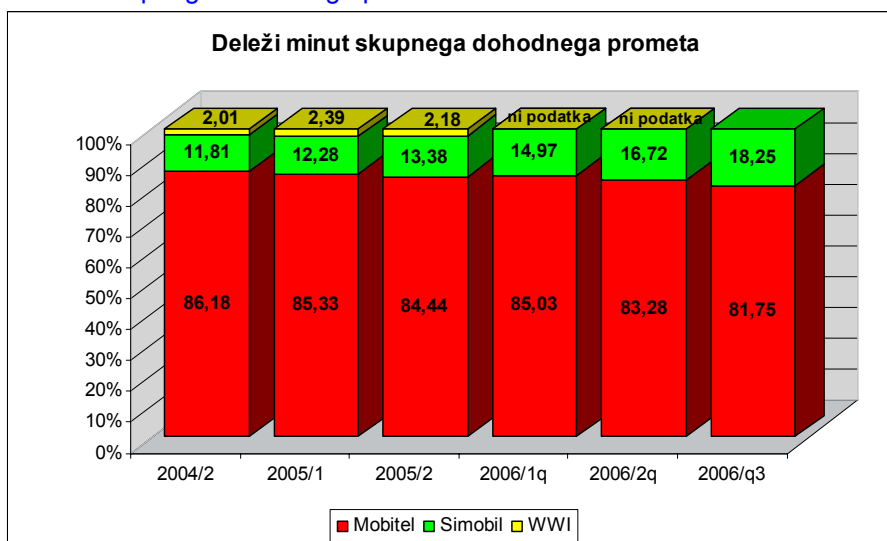
Slika 4: Prikaz asimetrije medoperaterskih cen zaključevanja klicev po državah EU in primerjava s Slovenijo. Podatki tujih operaterjev vsebujejo cene, ki veljajo na dan 1.1.2007.

* Podatki za Slovenijo: upoštevali smo cene, ki sta jih operaterja dogovorila v posredovalnem postopku pred Agencijo marca 2007 in veljajo za obdobje od 1.10.2006 do 1.2.2007

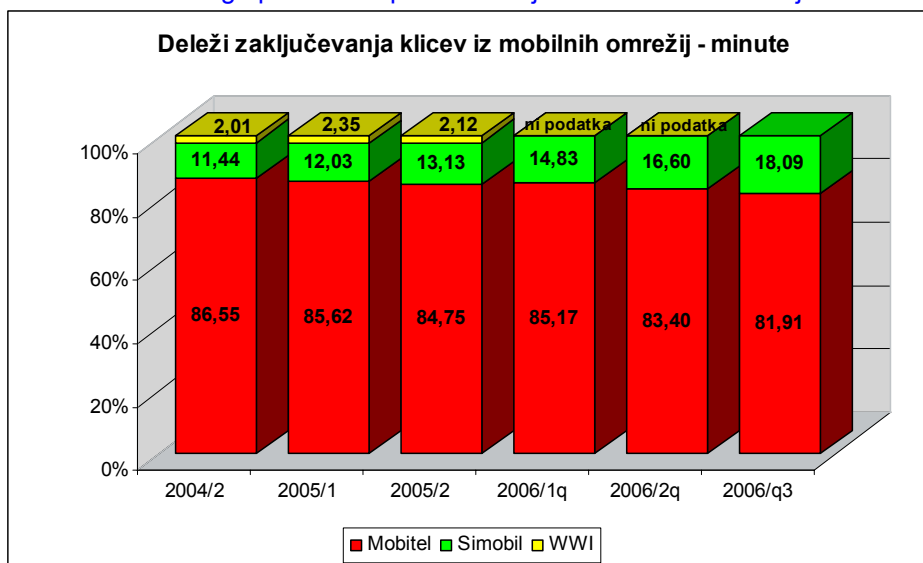
Vir: APEK, 2006, 2007. Za ostale države vir: spletne strani Cullen International (Mobile call termination Rates in Mobile Call Termination Price Control)

Slika 5: Deleži minut skupnega dohodnega prometa

Vir: APEK, 2006, 2007

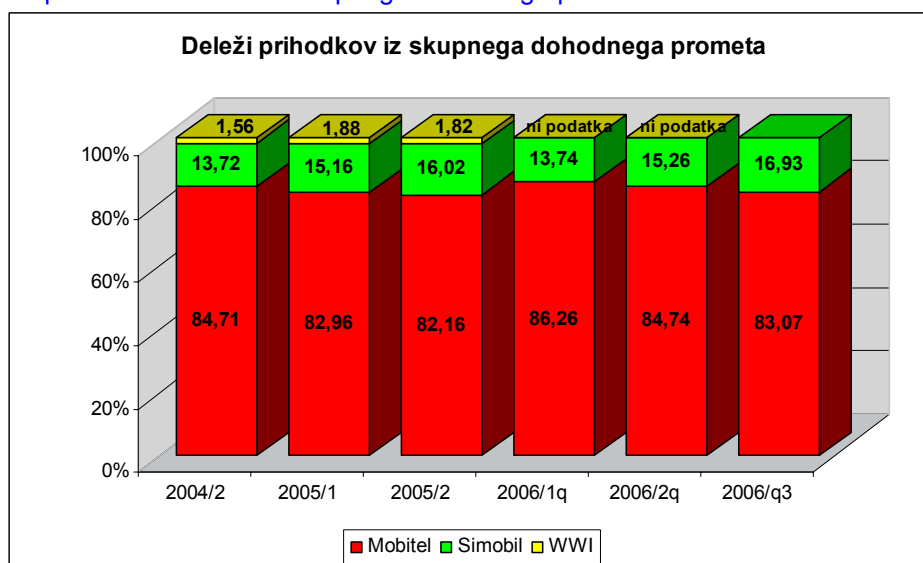
Slika 6: Deleži minut dohodnega prometa iz posamičnih javnih mobilnih omrežij

Vir: APEK, 2006, 2007

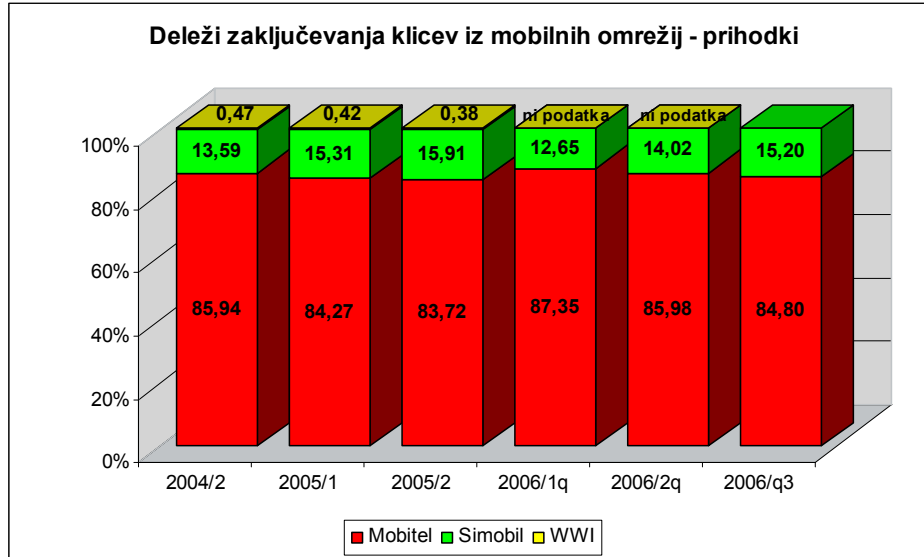
Slika 5 kaže delež minut vseh klicev, ki izvirajo iz vseh omrežij (mobilnih, fiksnih in mednarodnih), torej vsega skupnega dohodnega prometa, slika 6 pa ločeno minute prometa, ki izvira iz mobilnih omrežij in se zaključi v posameznem mobilnem omrežju. Vrednosti pri obeh so precej podobne, kar kaže, da je količina prometa, ki izvira iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji v Sloveniji in mednarodnih omrežij razmeroma majhna. Razvidno je, da daleč največji delež vseh klicev zaključi Mobitel, ob tem pa je prav tako očiten padec navedenega deleža, ki od začetka merjenega obdobja pa do tretjega tromesečja 2006 upade skoraj za 5%. Ustrezno svoj delež poveča Si.mobil, ki iz dobrih 11% v drugi polovici leta 2004, v tretjem tromesečju leta 2006 zaključi dobrih 18% vsega prometa, ki izvira iz javnih mobilnih omrežij in se zaključi v javnih mobilnih omrežjih. Visok delež zaključevanja klicev v omrežju Mobitel prispeva promet, ki izvira iz omrežja Mobitel in se v istem omrežju tudi zaključi.

Slika 7: Deleži prihodkov iz naslova skupnega dohodnega prometa

Vir: APEK, 2006, 2007

Slika 8: Deleži prihodkov iz naslova dohodnega prometa iz posamičnih javnih mobilnih omrežij

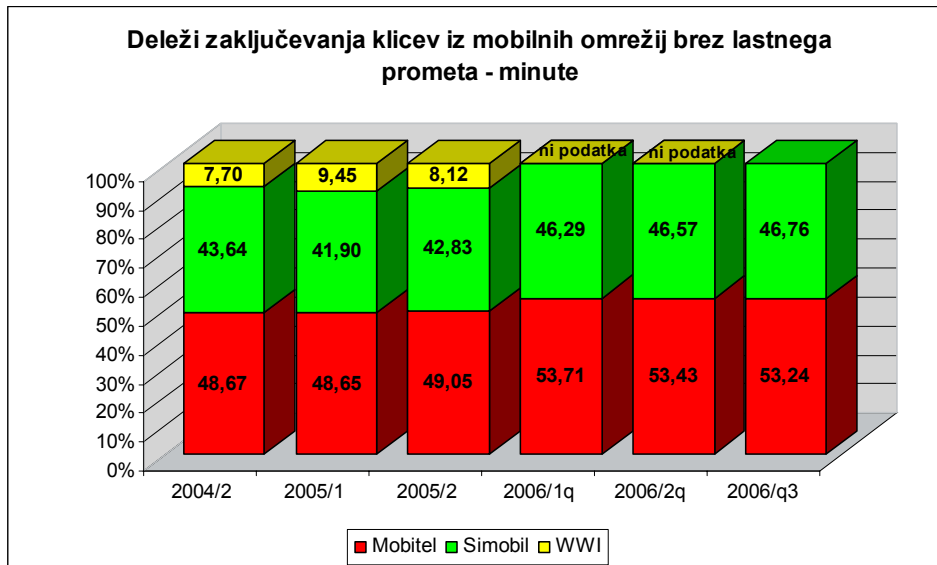

Vir: APEK, 2006, 2007

Deleži prometa se odražajo tudi skozi deleže prihodkov, ki jih mobilni operaterji ustvarijo iz naslova zaključevanja klicev. Pogled na sliki 7 in 8 pokaže, da je za razliko od deležev prometa v minutah, delež prihodkov precej bolj drugačen, če primerjamo prihodke iz skupnega dohodnega prometa ali le promet, ki izvira zgolj iz mobilnih omrežij. Razliko lahko pripišemo predvsem višji ceni zaključevanja klicev fiksnim operaterjem.

V obdobju od druge polovice 2004 do konca leta 2005, je Mobitel z večjim deležem zaključevanja klicev v svojem omrežju ustvaril manjši delež prihodkov, Si.mobil pa z manjšim deležem prometa večji delež prihodkov. V letu 2006, prvo, drugo in tretje tromesečje, pa je trend ravno obraten. Si.mobil namreč z večjim deležem zaključenega prometa ustvari manjši delež prihodkov. Odgovor na to spremembo se skriva v ceni medomrežnega zaključevanja klicev in v maloprodajnih cenah obeh operaterjev. Si.mobil je v začetku leta 2006 znižal ceno zaključevanja klicev in v vmesnem času povečal tržni delež, zato vedno več klicev, ki izvirajo iz omrežja Si.mobil v omrežju Si.mobil tudi zaključi. Maloprodajna cena klicev znotraj omrežja je relativno nizka (v naročniških paketih največkrat precej nižja od veleprodajne cene), zato se višanje deleža prometa v lastnem omrežju v primeru Si.mobila odraža v nižanju deleža prihodkov iz tega naslova. Prav tako je Si.mobil svojim naročniškim uporabnikom ponudil tudi relativno nizko ceno klicev v omrežje Mobitela, zato se povečevanje prometa ne odraža v povečevanju prihodkov.

Slika 9: Deleži zaključenega prometa iz posamičnih javnih mobilnih omrežij brez prometa, ki izvira iz lastnega omrežja

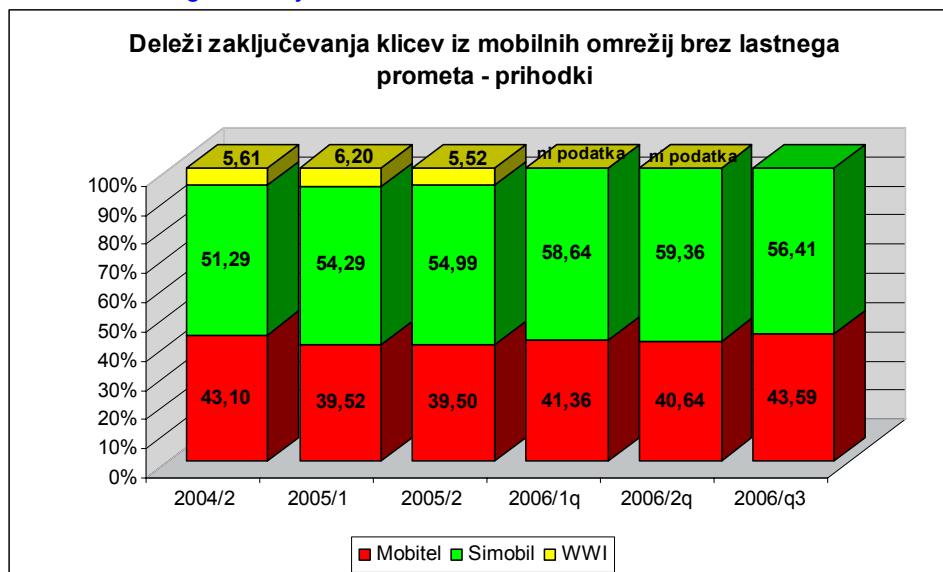

Vir: APEK, 2006, 2007

Pri pregledu prometa, ki izvira iz drugih javnih mobilnih omrežij in ga posamezni operater zaključi v svojem omrežju, pri tem pa je izključen promet, ki izvira in se zaključi v njegovem omrežju je razvidno, da si Si.mobil in Mobitel izmenjata skoraj enako količino prometa. Ob tem delež prometa, ki ga zaključi Mobitel od začetka merjenega obdobja, druge polovice 2004, zelo počasi raste, za nekaj desetink odstotka na merjeno obdobje, v tretjem tromesečju leta 2006 pa za nekaj desetink odstotka upade. Trend rasti pa pokaže, da sta si delež, ki ga je pri zaključevanju prometa iz drugih javnih mobilnih omrežij imel WWI, približno enakovredno razdelila Mobitel in Si.mobil, čeprav je v letu 2006 trend rasti zaključevanja prometa bolj naklonjen Si.mobilu, za razliko od druge polovice leta 2004 in celotnega leta 2005, ko je nekoliko pridobival Mobitel.

Prav asimetrija v ceni zaključevanja klicev je razlog, da Si.mobil v merjenem obdobju povečuje prihodke iz naslova zaključevanja klicev iz omrežij drugih operaterjev. Primerjava deležev prometa in prihodkov od prometa kaže na nesorazmernost, saj denimo v zadnjem merjenem obdobju, tretjem tromesečju 2006, delež prihodkov iz naslova zaključevanja klicev iz drugih mobilnih omrežij za skoraj 10% presega delež zaključenega prometa. Ob zelo izenačenem prometu, ki si ga izmenjata Mobitel in Si.mobil, ustvari slednji precej več prihodkov prav iz naslova asimetrije, približno 13% več od Mobitela.

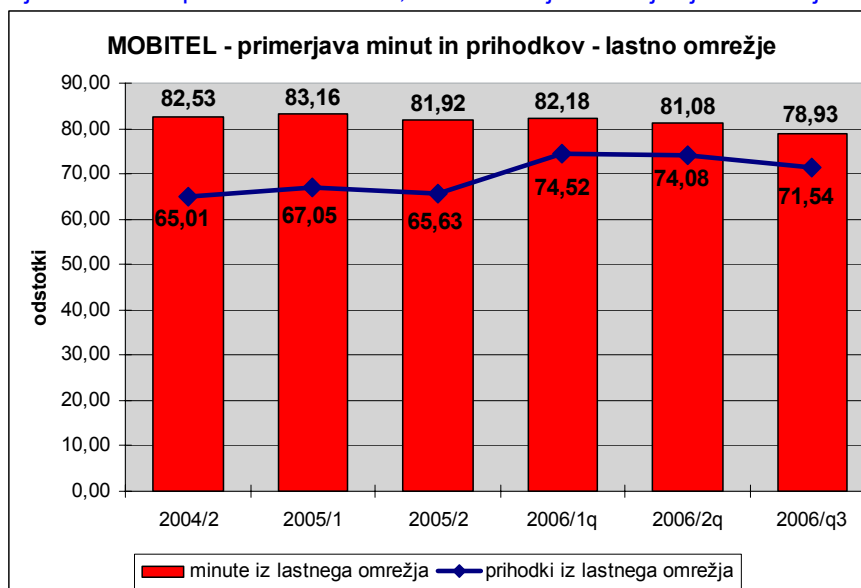
Slika 10: Deleži prihodkov iz naslova zaključenega prometa iz posamičnih javnih mobilnih omrežij brez prometa, ki izvira iz lastnega omrežja

Vir: APEK, 2006, 2007

Spodnje slike prikazujejo razmerje med deležem minut, zaključenih v posameznem mobilnem omrežju glede na njihov izvor in deleže prihodkov, ki so bili na podlagi tega prometa ustvarjeni. Slika 11 pokaže, da v merjenem obdobju družba Mobitel z majhnimi nihanji veskozi zaključuje dobrih 80% prometa, ki izvira iz njenega mobilnega omrežja, razen v zadnjem merjenem obdobju, ko ta pade približno odstotek pod 80%. Od začetka merjenega obdobja, pa do konca leta 2005 je razlika v deležu zaključenih minut v lastnem omrežju, ki so tudi izvirale iz lastnega omrežja, in deležu prihodkov iz tega naslova, znašala od dobrih 17,5% do dobrih 16%. Za takšen odstotek so bili namreč nižji prihodki. Navedeni trend nižanja razlike med deležem minut in prihodkov se pojavi v začetku leta 2006 in ostaja skozi vsa tri tromesečja. Tako se v prvem tromesečju leta 2006 razlika med prihodki in minutami v primerjavi s prejšnjim merjenim obdobjem zniža na dobrih 7%, v drugem tromesečju znaša 7%, v tretjem tromesečju pa malo več kot 7%. Navedeno zvišanje odstotka prihodkov, ki ga prinašajo minute, ki izvirajo in se zaključijo v lastnem omrežju lahko pripišemo znižanju cene zaključevanja klicev iz omrežja Si.mobil v omrežje Mobitel in povečevanju asimetrije slednje, saj se je s povečevanjem asimetrije navedene cene in njenim znižanjem močno znižal odstotek prihodka, ki ga je Mobitel ustvaril z zaključevanjem klicev iz omrežja Si.mobil.

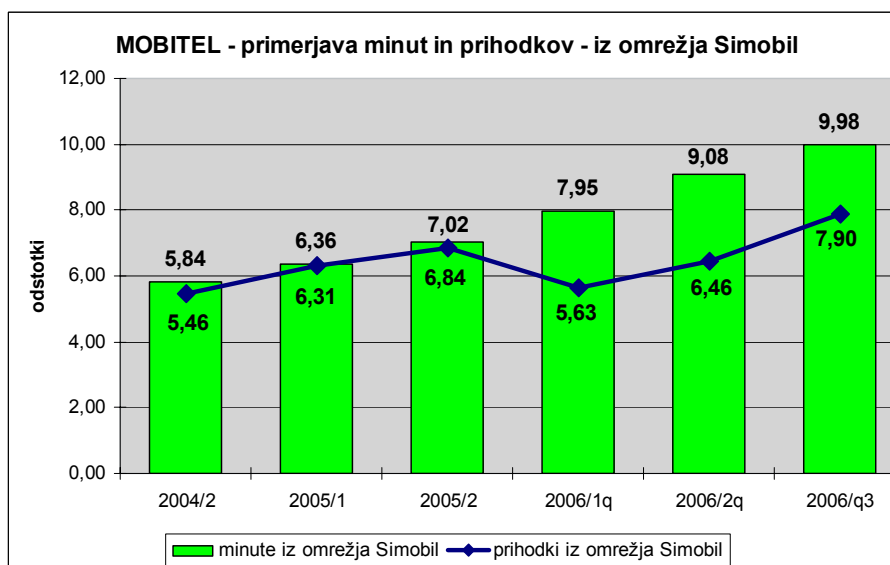
Slika 11: Primerjava minut in prihodkov iz klicev, ki se začnejo in zaključijo v omrežju Mobitel

Vir: APEK, 2006, 2007

Slika 12 potrjuje zgornjo trditve in kaže, da je od druge polovice leta 2004 do konca leta 2005, primerjava deležev minut klicev, ki jih je Mobitel zaključil iz omrežja Si.mobil in deležev prihodkov, ki jih je iz tega naslova ustvaril, zelo primerljiva in odstopa le za nekaj desetink odstotka. To razmerje se bistveno spremeni v prvi tretjini leta 2006, ko razlika med deležem minut in deležem prihodkov iz 0,18% naraste na 2,62%, v drugem tromesečju 2006 znaša 2,52%, v zadnjem merjenem obdobju pa 2,02%. Razliko med obema deležema in padec deleža prihodkov predstavlja znižanje cene zaključevanja klicev in povečanje asimetrije med cenama zaključevanja klicev.

Slika 12: Primerjava minut in prihodkov iz klicev, ki izvirajo iz omrežja Si.mobil in se zaključijo v omrežju Mobitel

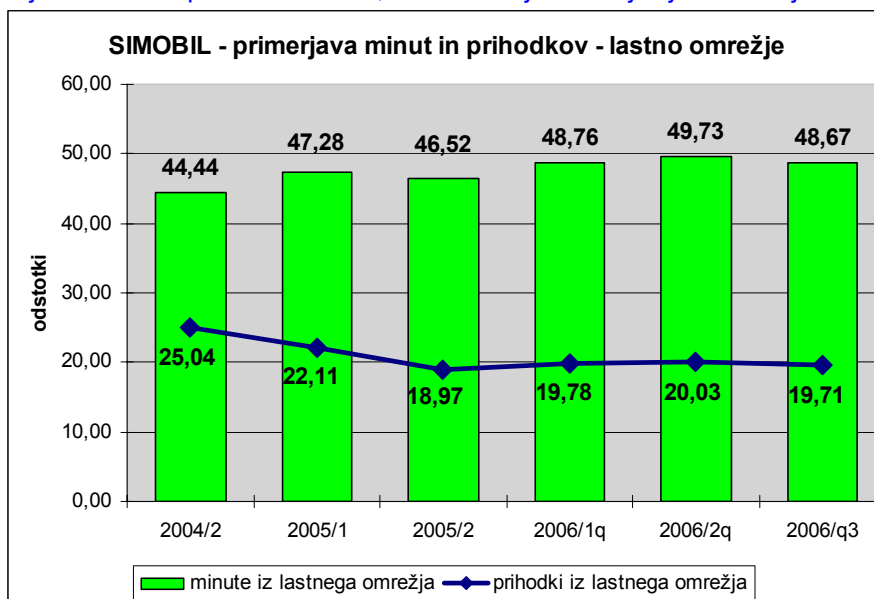
Vir: APEK, 2006, 2007

Iz obeh slik je tudi razvidno, da je delež prometa, ki izvira iz omrežja Mobitel in se v omrežju Mobitel tudi zaključijo, v merjenem obdobju relativno stabilen in se giblje okoli 80%, čeprav v

letu 2006 pada za približno odstotek na četrtoletje. Precej konstantno pa narašča promet, ki izvira iz omrežja Si.mobil in se zaključi v omrežju Mobitel in v merjenem obdobju naraste za preko 4%, od tega samo v merjenih obdobjih leta 2006 za skoraj 3%.

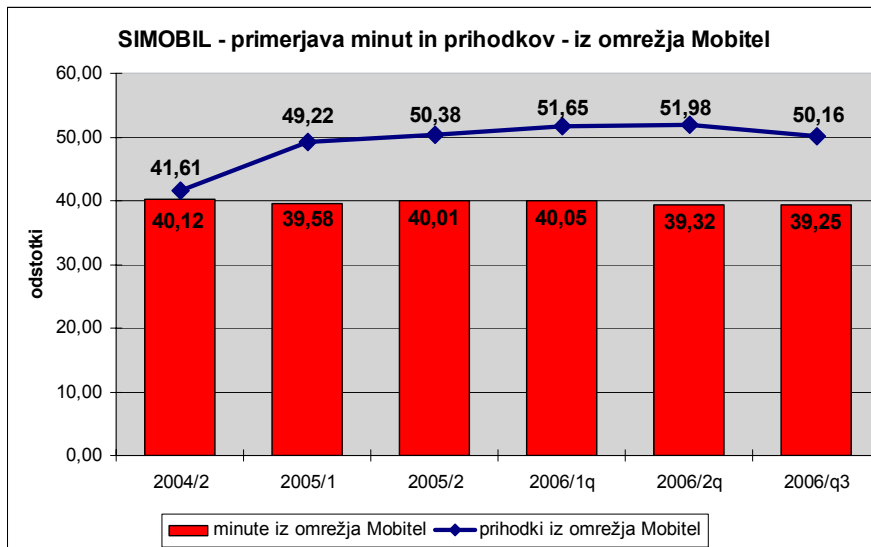
Slika 13 prikazuje razmerje med deležem klicev, ki izvirajo v omrežju Si.mobil in se v istem omrežju zaključijo, ter deležem prihodkov, ki jih Si.mobil iz tega naslova ustvari. Razvidno je, da je delež zaključenih minut precej narasel že v primerjavi prvega in drugega merjenega obdobja, ko ta porast znaša skoraj 3%. Naslednji bistveni porast zaključenega prometa je razviden v prvem tromesečju leta 2006, ko v primerjavi s prejšnjim obdobjem znaša 2.2%. Skupen porast zaključenih klicev, ki izvirajo in se zaključijo v omrežju Si.mobil znaša v merjenem obdobju dobre 4%. Ob tem porastu zaključenega prometa, pa je znašal padec prihodkov, ki jih iz tega naslova ustvari Si.mobil kar 5,3%. V drugi polovici leta 2004 je Si.mobil s 44,44% zaključenih klicev, ki so izvirali iz njegovega omrežja ustvaril dobrih 25% vseh prihodkov iz naslova zaključevanja klicev, v drugem in tretjem tromesečju 2006 pa je s približno 49% zaključenih klicev, ki so izvirali in se zaključili v njegovem omrežju, ustvaril le še okoli 20% vseh prihodkov od zaključevanja klicev v svojem omrežju. Omenjeno razliko med deležema zaključenih klicev in prihodkov iz tega naslova lahko pripišemo dogodkom, ki so se v zvezi z poenotenjem medoperaterskih cen za obdobja višje in nižje prometne obremenitve, spreminjanjem cene zaključevanja klicev in asimetrijo med njimi, dogajale v merjenem obdobju. V drugi polovici leta 2004 je pri zaključevanju klicev med operaterjema Mobitel in Si.mobil še veljala različna cene zaključevanja klicev v obdobju višje in nižje prometne obremenitve, asimetrija med njima pa je znašala 1,28 oz. 1,36. V naslednjem merjenem obdobju, prvi polovici leta 2005, je za zaključevanje klicev veljala enotna cena glede na čas višje in nižje prometne obremenitve, asimetrija pa je znašala 1,59 in je ostala nespremenjena do prvega tromesečja 2006, ko se je povišala na 1,64, razlika med razmerjem zaključenih minut in prihodki, ki od njih izvirajo, pa je narasla na skoraj 29% in je ostala na tem nivoju do konca merjenega obdobja. Relativno veliko razliko med deležem minut, ki izvirajo iz lastnega omrežja in se zaključijo v lastnem omrežju ter deležem prihodkov, ki iz tega naslova izhajajo, lahko pripišemo tudi precej nizki ceni, ki jo Si.mobil zaračunava za klice znotraj lastnega omrežja, še posebej za naročniške uporabnike, ki jih je od prvega tromesečja leta 2006 preko 55%, v drugi polovici leta 2004 pa jih je bilo manj kot 43%.

Slika 13: Primerjava minut in prihodkov klicev, ki se začnejo in zaključijo v omrežju Si.mobil

Vir: APEK, 2006, 2007

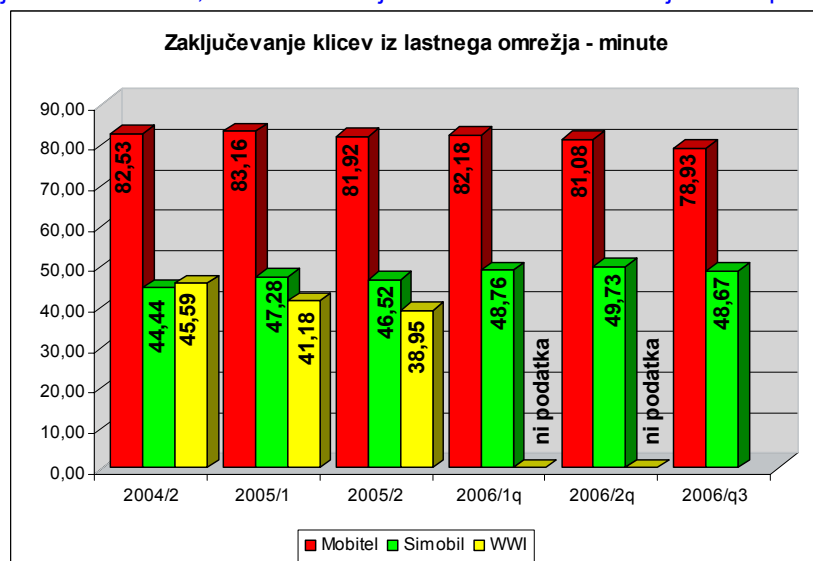
Slika 14: Primerjava minut in prihodkov iz klicev, ki izvirajo iz omrežja Si.mobil in se zaključijo v omrežju Mobitel

Vir: APEK, 2006, 2007

Pogled primerjave deležev minut, ki izvirajo iz omrežja Mobitel in jih Si.mobil zaključi v lastnem omrežju in deležev prihodkov, ki jih Si.mobil iz tega naslova ustvari pokaže, da je delež prihodkov strmo narasel s povečanjem asimetrije med ceno zaključevanja klicev v prvi polovici leta 2005. V drugi polovici leta 2004 je razlika med deležema zaključenih minut in prihodkov znašala manj kot 1,5%, v prvi in drugi polovici leta 2005, ko je asimetrija znašala 1,59, pa že okoli 10%. Navedena razlika se je v letu 2006 še povečala na dobrih 11 oziroma skoraj 13%, takrat znaša asimetrija med cenama zaključevanja klicev 1,64. Promet, ki izvira iz omrežja Mobitel in ga družba Si.mobil zaključi v lastnem omrežju je relativno stabilen in skozi merjeno obdobje znaša okoli 40%, majhen padec zaznamo v letu 2006.

Slika 15: Primerjava minut klicev, začeti in zaključeni v lastnem omrežju med operaterji

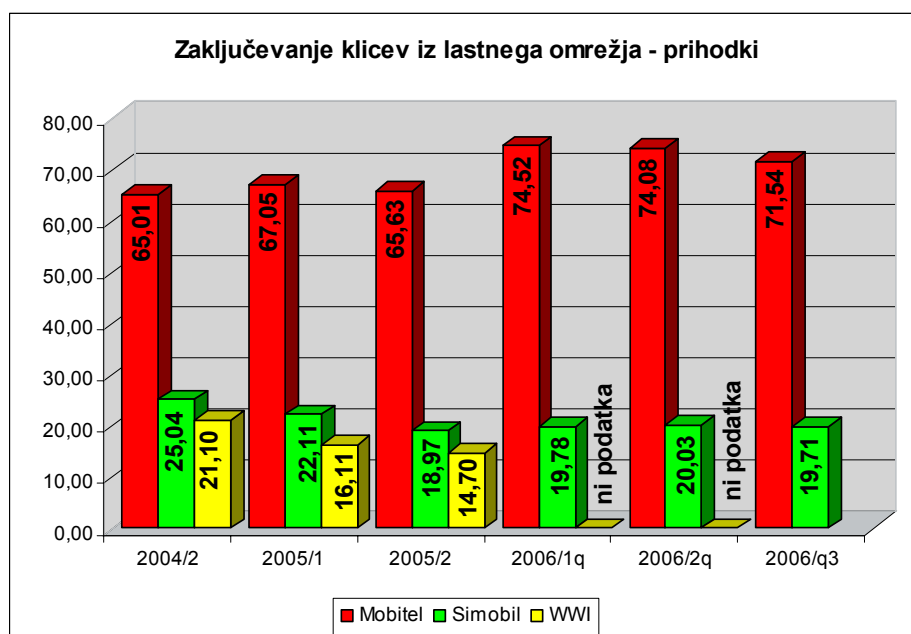

Vir: APEK, 2006, 2007

Pregled prometa, ki ga posamezen operater zaključi v lastnem omrežju, pri čemer ta promet hkrati tudi izvira iz lastnega omrežja pokaže, da največ prometa, ki izvira iz lastnega omrežja, zaključi Mobitel, ob tem pa ta promet skozi merjeno obdobje ostane relativno konstanten in

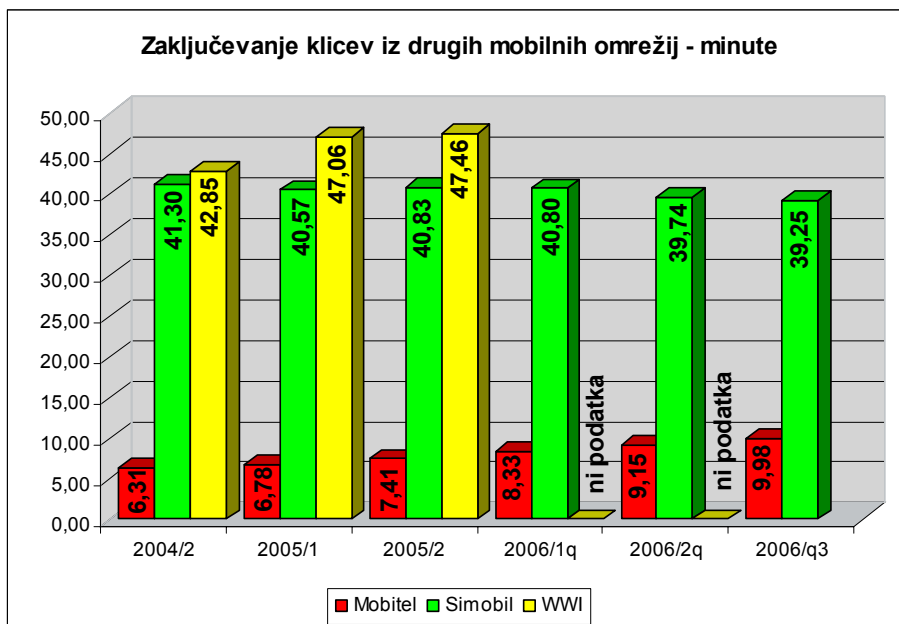
se giblje okoli 82%, pod 80% pade v tretjem četrtletju 2006, ko znaša slabih 79%. Glede na tržni delež aktivnih uporabnikov, ki ga obvladuje Mobitel in presega 71%, je pričakovano, da se velika večina odhodnega prometa, ki ga ustvarijo njegovi uporabniki, zaključi prav v njegovem omrežju, kar pomeni, da se Mobitelovi uporabniki večinoma kličejo med sabo, manj pa kličejo uporabnike drugih mobilnih omrežij. Posledica nesorazmernih tržnih deležev se torej kaže v nesorazmernosti deležev minut, ki izvirajo iz lastnega omrežja in jih posamezni operater zaključi v lastnem omrežju, torej klicev, ki jih uporabniki istega operaterja opravijo med sabo. Vsled dejstva, da ob koncu merjenega obdobja, torej v tretjem tromesečju 2006, Si.mobil dosega malo čez 22,5% tržnega deleža aktivnih uporabnikov, je skoraj 49% klicev med uporabniki Si.mobila še precej visok odstotek. Navedeni odstotek je od začetka pa do konca merjenega obdobja narasel za dobre 4 odstotne točke, ob čemer je v istem časovnem obdobju delež uporabnikov družbe Si.mobil narasel za skoraj 3%. Povečanje deleža uporabnikov torej pozitivno vpliva na povečanje prometa znotraj lastnega omrežja in posledično poceni delovanje operaterja, čeprav pogled na prihodke, ki jih je Si.mobil ustvarjal v merjenem obdobju kaže na upadanje slednjih, kljub povečevanju prometa, kar je bilo še posebej očitno od druge polovice leta 2004 do konca leta 2005, pozitiven trend pa je opaziti skozi leto 2006. Posledice nizkim prihodkom glede na količino prometa lahko pripišemo zelo nizkim maloprodajnim cenam klicev znotraj omrežja Si.mobil in povečevanju deleža naročnikov nasproti deležu predplačnikom, ki za klice znotraj omrežja plačujejo precej višje maloprodajne cene. Poleg tega se delež prihodkov, ki jih Si.mobil ustvari s klici, ki izvirajo in se zaključujejo znotraj lastnega omrežja niža tudi zaradi višanja deleža prihodkov, ki jih Si.mobil ustvari z zaključevanjem klicev iz drugih mobilnih omrežij, še posebej iz omrežja Mobitel, kjer je ob skoraj enaki izmenjavi količine prometa med obema operaterjema v veljavi glede na primerjavo z drugimi evropskimi državami zelo visoka asimetrična cena. Na enaki podlagi lahko utemeljimo tudi rast deleža prihodkov, ki jih ustvari Mobitel z zaključevanjem klicev iz lastnega omrežja.

Slika 16: Primerjava prihodkov iz naslova klicev, začeti in zaključeni v lastnem omrežju med operaterji

Vir: APEK, 2006, 2007

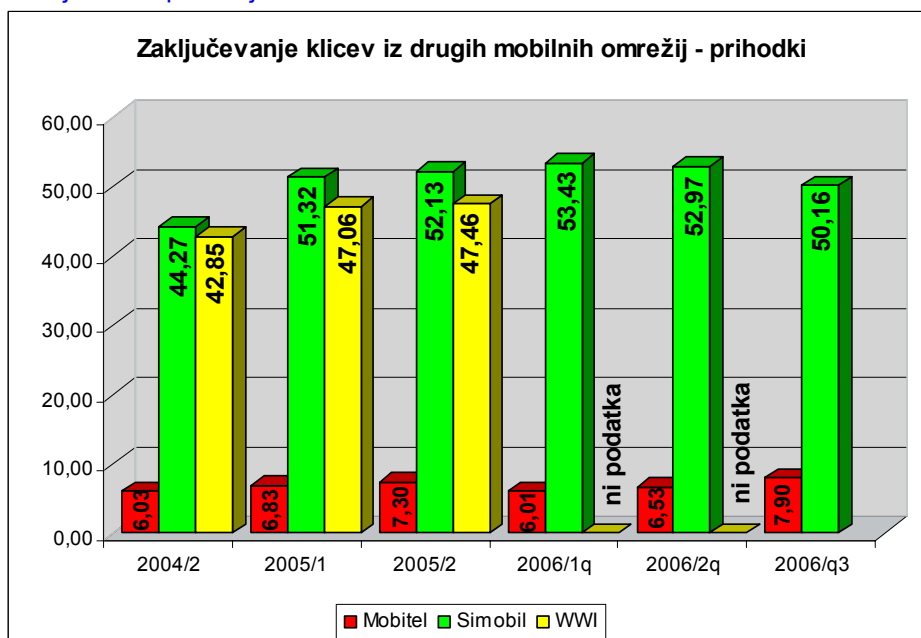
Slika 17: Primerjava minut klicev, ki izvirajo iz drugih mobilnih omrežij zaključenih v lastnem omrežju med operaterji

Vir: APEK, 2006, 2007

Naraščanje deleža aktivnih uporabnikov, ki ga v zadnjem obdobju beleži Si.mobil, se odraža tudi na prometu, ki ga slednji zaključi v lastnem omrežju, izvira pa iz drugih mobilnih omrežij. Delež tega prometa namreč skladno s povečevanjem prometa v lastnem omrežju padajo.

Slika 18: Primerjava prihodkov iz naslova minut klicev, ki izvirajo iz drugih mobilnih omrežij zaključenih v lastnem omrežju med operaterji

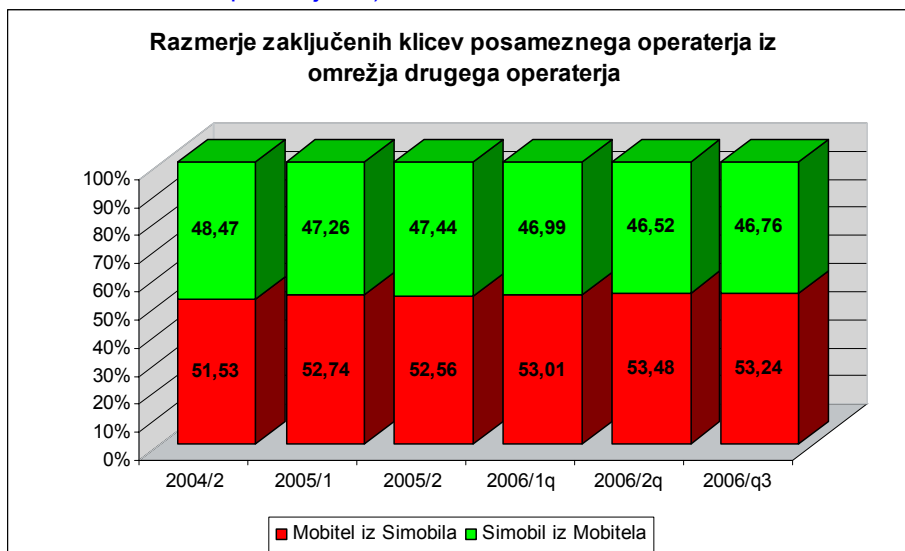
Vir: APEK, 2006, 2007

Zgornja poglavja ob upoštevanju dodatnih podatkov o količini medomrežnega prometa, ki si ga med sabo izmenjata operaterja Si.mobil in Mobitel pokažejo, da Mobitel zaključi več prometa iz omrežja Si.mobil, kot obratno. Razlika se je od začetka merjenega obdobja, ko je znašala dobre 3 odstotke, povečevala in dosegla vrh v drugem četrtletju 2006, nato pa padla za 0,5 odstotka in je v tretjem četrtletju leta 2006 znašala 6,5 odstotka. Ob tem je potrebno

omeniti tudi razliko v ceni, ki sta si jo za storitev zaključevanja klicev med sabo zaračunavala operaterja Si.mobil in Mobitel, asimetrija se je v tem primeru v merjenem obdobju začela med 1,28 in 1,36 in zaključila pri 1,59, ob tem pa je med merjenim obdobjem precej časa znašala tudi 1,64. Iz tega razloga je Si.mobil ves čas ustvarjal večje prihodke iz naslova zaključevanja klicev, asimetrija med Si.mobilovimi in Mobitelovimi prihodki iz zaključevanja klicev se je od začetka merjenega obdobja do konca drugega četrtletja 2006 gibala med 1,23 in 1,46 (za kasnejše obdobje Agencija od operaterjev še ni prejela podatkov o prihodkih, saj sta se operaterja o ceni zaključevanja klicev dogovorila ob posredovanju Agencije šele marca 2007).

Upoštevanje dodatnih podatkov družbe Mobitel, ki vključujejo tudi promet, ki ga Mobitel zaključi za končne uporabnike ponudnikov storitev, ki delujejo na njegovem omrežju pokaže, da se razlika v količini prometa, ki ga med sabo zaključita oba infrastrukturna operaterja ne zmanjšuje, kot to izhaja, če prometa h končnim uporabnikom ponudnikov storitev Debitel in Izimobil ne upoštevamo. Kljub temu pa pogled na spodnjo sliko pokaže, da se (razen v prvem merjenem obdobju) delež prometa, ki ga Si.mobil zaključi iz omrežja Mobitela ves čas z majhnimi nihanjem giblje med dobrimi 46 in dobrimi 47 odstotki, delež prometa, ki ga Mobitel zaključi v svojem omrežju za svoje končne uporabnike in za končne uporabnike Debitela ter Izimobila pa se z majhnimi nihanjem giblje med dobrimi 52 in dobrimi 53 odstotki. Če primerjamo začetek merjenega obdobja, ko je bila razlika v izmenjanem prometu najnižja in konec merjenega obdobja lahko ugotovimo, da je Mobitelov delež zaključenih klicev v svojem omrežju s koncem merjenega obdobja porasel le za 1,71% v primerjavi z deležem iz začetka merjenega obdobja, razlika med izmenjanim prometom pa se skozi obdobja giblje med 3,06% in 6,96%, v zadnjem merjenem tromesečju znaša 6,48%.

Slika 19: Primerjava razmerja klicev, ki izvirajo iz omrežja Mobitel in se zaključijo v omrežju Si.mobil ter klicev, ki izvirajo iz omrežja Si.mobil in se zaključijo v omrežju Mobitel (deleži upoštevajo samo promet zaključen med obema operaterjema)

Vir: APEK, 2006, 2007

Agencija je ob upoštevanju podatkov, ki niso vključevali prometa, ki ga Mobitel iz omrežja Si.mobil zaključi za končne uporabnike Debitela in Izimobila zapisala: »...da gre trend zaključevanja klicev v smer izenačevanja prometa, ki si ga izmenjata oba operaterja, kar je pomemben argument za nižanje in končno ukinitve asimetrije v ceni zaključevanja klicev saj jo navedena razlika v zaključenem prometu vse manj opravičuje, prav tako pa je dolgoročno

ne more opravičevati niti argument morebitne razlike v stroških, ki jih z zaključevanjem prometa ustvarjata oba operaterja, saj morajo vsi operaterji stremeti k stroškovni učinkovitosti pri zagotavljanju medoperaterskih storitev. Asimetrija, ki sicer predstavlja korist za manjšega in kasnejšega vstopnika na trg, pa je po drugi strani lahko le prehodni ukrep in dolgoročno ne more predstavljati ključnega vira prihodka za operaterja.« Ob tem pa je Agencija povedala tudi: »Asimetrija, ki sicer predstavlja korist za manjšega in kasnejšega vstopnika na trg, pa je po drugi strani lahko le prehodni ukrep in dolgoročno ne more predstavljati ključnega vira prihodka za operaterja.«

Glede na to Agencija poudarja, da je sicer pri ukrepu asimetrije do neke mere res mogoče upoštevati večje breme, ki ga nosi manjši operater zaradi zaključevanja večjega deleža klicev v drugem omrežju, da pa je to dejstvo v primeru Si.mobila vedno manj relevantno, saj je razlika v prometu med njegovim in Mobitelovim omrežju tako rekoč zanemarljiva in povsem neprimerljiva z visoko stopnjo asimetrije, ki je med operaterjema veljala do sedaj. Si.mobil nadalje nastopa na trgu že od leta 1999, torej ga ni mogoče obravnavati kot novega vstopnika na trg, hkrati pa je treba asimetrijo v vsakem primeru postopno odpraviti kot prehodni ukrep.

Prav iz teh razlogov Agencija ne utemeljuje potrebe po začasnem ohranjanju asimetrije na razmerju v prometu, temveč v razliki med lastnima stroškovnima cenama obeh operaterjev. Tako Mobitel kot Si.mobil sta izračunala lastni stroškovni ceni za zaključevanje klicev v svojih mobilnih omrežjih. Agencija je iz izračunov obeh izločila maloprodajne stroške, ki ne sodijo k oblikovanju veleprodajnih cen na podlagi veleprodajnih stroškov. Operaterja sta tako izkazala različne stroške za enako storitev, kar pomeni, da sta njuni veleprodajni ceni za enako storitev asimetrični. Agencija Si.mobilu v prehodnem obdobju ne preprečuje uveljavljati višjih stroškov in veleprodajnih cen za zaključevanje klicev, kot jih ima Mobitel, kar povedano z drugimi besedami pomeni, da podaljšuje ukrep asimetrije, za katerega pa poudarja, da je prehodni ukrep in ne temelji na razliki v prometu in ga, kot povedano zgoraj, dolgoročno ne more opravičevati niti morebitna razlika v stroških za zagotavljanje storitve zaključevanja klicev.

Agencija po ponovni obravnavi in pregledu predlaganih ukrepov in obveznosti, ki jih je predvidela za Si.mobil na podlagi dodatnih rezultatov in sklepov iz dodatne analize ugotavlja, da se ti ne razlikujejo v bistveni meri in ne nudijo nobenih razlogov za spremembo ukrepov, saj se ni spremenil nobeden od ključnih razlogov, na temelju katerih je Agencija predmetne ukrepe predlagala.

V pripombah na posamezne ukrepe Si.mobil ponovno izrazi splošno nestrinjanje z njimi. Agencija odgovarja na vsako pripombo posamezno.

Si.mobil nadalje v pripombi na predlagano obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe izrazi nestrinjanje s tistim delom predlaganega ukrepa, v katerem Agencija zaradi preprečitve morebitnega zavlačevanja pri medomrežnem povezovanju na strani operaterjev s pomembno tržno močjo za zaključevanje klicev kot dodaten pogoj nalaga tudi rok za vzpostavitev delujoče medomrežne povezave in ugotavlja, da bi bil primeren rok za vzpostavitev delujoče medomrežne povezave za zaključevanje prometa največ 30 dni od prejema zahteve operaterja. Si.mobil zapiše, da je takšna obveznost v sedanji kadrovski sestavi zanj v praksi povsem neizvedljiva, obveznost pa oceni tudi kot nesorazmerno. Slednje utemeljuje z velikim interesom manjših alternativnih operaterjev na fiksni lokaciji, ki so nad medomrežnim povezovanjem z operaterji »v začetni fazi navdušeni in glasni«, kasneje pa niso sposobni izpolnjevati zahtev zagotavljanja kakovosti medomrežne povezave. Za te namene je Si.mobil v sodelovanju s Telekomom Slovenije razvil storitev nacionalnega tranzita, ki omogoča komunikacijo med končnimi

uporabniki omrežij, Si.mobil pa ob zasledovanju poslovno-komercialnih interesov večino novih povezav vzpostavlja preko Telekoma Slovenije.

Si.mobil nasprotovanje 30 dnevnu roku od prejema zahteve operaterja utemeljuje tudi s tem, da prejete zahteve operaterjev niso popolne. Zahteva Agencije zato po mnenju Si.mobila ni primerna in ne more ustvariti pozitivnih premikov na področju medomrežnega povezovanja in je v nasprotju z ZEKom zato predlaga, da jo Agencija črta iz predlaganih ukrepov.

Agencija na pripombe Si.mobila odgovarja, da se je ne glede na obveznosti, ki jih ima kot operater s pomembno tržno močjo, skladno s prvim odstavkom 9. člena ZEKom na zahtevo drugih operaterjev dolžan medsebojno pogajati o medomrežnem povezovanju, Agencija pa je, v kolikor do dogovora iz drugega odstavka 9. člena ZEKom, na podlagi petega odstavka istega člena pristojna na zahtevo ene izmed strank odločiti o tistih vprašanjih, o katerih stranki sami nista dosegli soglasja. Agencija obenem ugotavlja, da ima Si.mobil na podlagi veljavne odločbe na trgu 16 (300-110/2005/16 z dne 20.1.2006) skladno z 2. točko obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, na podlagi katere je dolžan ugoditi vsem razumnim zahtevam za dostop. Iz tega vidika Agencija v predlogu ukrepov Si.mobilu ne nalaga dodatnih obveznosti, saj se je Si.mobil dolžan medomrežno povezati z zainteresiranimi operaterji na podlagi razumne zahteve že sedaj. Prav tako ima družba Si.mobil že skladno z obveznostjo zagotavljanja preglednosti po veljavni odločbi na trgu 16 (300-110/2005/16 z dne 20.1.2006) skladno z 4. točko obveznost objave pogojev (tehničnih specifikacij, cen in drugih pogojev), ki jih je potrebno izpolniti za dostop do njegovega javnega mobilnega telefonskega omrežja za zaključevanje govornih klicev v tem omrežju, obveznost zagotavljanja preglednosti pa je predvidena tudi v predlogu ukrepov. V kolikor vloga zainteresiranega operaterja izpolnjuje pogoje in vsebuje vse elemente, kot so določeni v pogojih (tehničnih specifikacij, cen in drugih pogojev), ki jih ima operater objavljene na svojih spletnih straneh, Agencija ne vidi zadržka, da operater takšne vloge ne bi obravnaval. Če se vloga izkaže za nepopolno in ne vsebuje vseh elementov, kot so določeni v objavljenih pogojih, je operater s pomembno tržno močjo drugega operaterja, ki je takšno vlogo posredoval, dolžan opozoriti v katerem delu je ta nepopolna. Operater, ki se želi medomrežno povezati mora biti seznanjen z vsemi elementi, ki so potrebni za uspešno medomrežno povezavo, tudi s časom, ki je za to potreben. Si.mobil v pripombah zgolj navede, da je v sedanji kadrovski sestavi zanj v praksi neizvedljivo omogočiti medomrežno povezavo v 30 dneh po prejemu vloge, ne navede pa, kolikšen rok je v sedanji kadrovski sestavi za to potreben. Iz pripomb, ki jih poda je možno celo zaključiti, da se o medomrežnem povezovanju z zainteresiranimi operaterji v zadnjem času sploh ne pogaja, temveč jih napoti na vzpostavljanje povezav preko Telekoma Slovenije, kar je v nasprotju z obstoječimi obveznostmi, saj zahteve za medomrežno povezovanje neposredno z omrežjem operaterja s pomembno tržno močjo nikakor ni dopustno obravnavati kot nerazumne! Obveznost, kot je predvidena, Si.mobilu ne nalaga dodatnih aktivnosti, ki bi bile obsežnejše od že obstoječih, pripomba pa je tudi nekonsistentna v luči obstoječih visokih stroškov grosistične prodaje, ki jih je v svojih stroškovnih kalkulacijah izkazal Si.mobil. Zato je Agencija prepričana, da je predlagana obveznost sorazmerna in nujna, saj le omogočanje medomrežne povezave med operaterji zagotavlja konkurenčno delovanje slednjih in preprečuje omejevanje konkurence z zavlačevanjem ali zavračanjem vzpostavitve medomrežne povezave. Si.mobilove pripombe pa upošteva tako, da predlog ukrepa dopolni v smislu, da 30-dnevni rok za vzpostavitev delujoče medomrežne povezave za zaključevanje prometa začne teči od prejema popolne zahteve operaterja, ki vsebuje in upošteva vse elemente, kot so določeni v vzorčni ponudbi, ki jo ima operater s pomembno tržno močjo objavljeno na svojih spletnih straneh.

V zvezi s predlagano obveznostjo zagotavljanja enakega obravnavanja Si.mobil pripomni, da bi imela naložitev povezave med maloprodajno ceno klicev znotraj omrežja (on-net klicev) in veleprodajno ceno za zaključevanje klicev negativen vpliv na poslovanje družbe in

oblikovanje maloprodajnih cen, zato je po njegovem mnenju takšen ukrep nesorazmeren tudi glede na nizek tržni delež Si.mobila. Agencija se je ob upoštevanju pripomb Si.mobila in pripomb, ki jih je prejela s strani Evropske komisije, odločila iz obveznosti enakega obravnavanja umakniti del, ki govori o povezavi med maloprodajnimi cenami in medoperateskimi cenami zaključevanja klicev

V zvezi s predlagano obveznostjo zagotavljanja preglednosti, v okviru katere Agencija operaterju s pomembno tržno močjo nalaga, da mora pred nameravano spremembo vzorčne ponudbe za medomrežno povezovanje, v kateri so objavljeni pogoji (tehnične specifikacije, cene in drugih pogojev) za medomrežno povezovanje, Si.mobil meni, da je tak ukrep nepotreben in predlaga, da se ga črta iz predlaganih ukrepov, kar utemelji s tem, da se pod Si.mobilovimi pogoji v Sloveniji zaključi manj kot 5% vsega prometa, ter da Si.mobil s svojo ceno zaključevanja klicev in ostalimi pogoji ne vpliva pomembno na razmere na slovenskem trgu. Agencija je ukrep zagotavljanja preglednosti Si.mobilu naložila kot operaterju s pomembno tržno močjo in monopolnemu operaterju na trgu 16 – zaključevanje klicev v omrežju Si.mobila. Si.mobil je edini, ki lahko v svojem omrežju svojim končnim uporabnikom zaključi klice drugih operaterjev, zato tako s ceno, kot ostalimi pogoji bistveno vpliva na razmere, pod katerimi je drugim operaterjem mogoče doseči Si.mobilove končne uporabnike. Delež klicev, ki izvirajo v drugih omrežjih in jih Si.mobil v svojem omrežju zaključi za svoje končne uporabnike, znaša v letu 2006 dobrih 50 odstotkov, kar pomeni, da za polovico klicev, ki so namenjeni Si.mobilovim končnim uporabnikom, Si.mobil postavlja pogoje drugim operaterjem. Prav tako pa je še posebej pomembno, da so operaterji, ki so s Si.mobilom medomrežno povezani, ali se želijo medomrežno povezati, pravočasno seznanjeni z vsemi pogoji in pravili, pod katerimi se v posameznem omrežju zaključujejo klici, da bi se v bodoče preprečila zavlačevanje in neenakopravno obravnavanje operaterjev.

V zvezi z obveznostjo cenovnega nadzora in vzpostavitve stroškovnega računovodstva Si.mobil pripominja, da je sam izračunal svojo stroškovno ceno, ki znaša 29,30 SIT/0,1223 EUR, in da je Si.mobilovo metodologijo ter sam izračun stroškovne cene potrdil tudi neodvisni revizor, je tovrstna arbitrarna določitev najvišje možne cene, ki je občutno nižja od dokazane stroškovne cene, povsem neprimerna. Hkrati navaja, da Agencija ne podaja nobenih pojasnil in argumentov za določitev tovrstne cene, niti ne pove, na kakšen način je bila APEK-ova cena izračunana. Si.mobil tako ne more opozoriti na verjetne napake v tovrstnem APEK-ovem izračunu, kar Si.mobilu onemogoča podajanje ključnih vsebinskih pripomb v okviru javne obravnave.

Agencija v zvezi s tem odgovarja, da ni pri preverjanju skladnosti modela v ničemer vezana na mnenje revizorja, ki ga angažira operater. Agencija je tako na podlagi lastnega pregleda modela ugotovila primernost določenih stroškov in jih odbila iz izračuna stroškovne cene. Primernost stroškov je Agencija ugotavljala na način, da je odbila stroške, ki so očitno povezani izključno s storitvami na maloprodajnem trgu. Stroški na maloprodajnem nivoju pa predstavljajo tiste stroške, ki jih operater lahko »prihrani«, če relevantne storitve na maloprodajnem trgu ne ponuja. To so stroški razvijanja storitve, upravljanja storitve, marketinga, prodaje, oglaševanja, neposrednih in posrednih promocij, stroški službe za končne uporabnike, stroški financiranja, stroškov zaračunavanja ipd.

Agencija je stroškovno kalkulacijo preverila in izločila vse maloprodajne stroške, ki so izključno povezani s storitvami na maloprodajnem trgu. S tem je prišla Agencija do končne stroškovne cene, ki pa je sicer res višja od predhodno dogovorjene pogodbene cene. V predlaganih ukrepih Agencija postopoma zahteva zniževanje cen zaključevanja tako pri Si.mobilu, kot pri Mobitelu in sicer z naložitvijo obveznosti družbi Mobitel s prehodom na izračun stroškovne cene po metodi dolgoročnih inkrementalnih stroškov (LRIC). S tem ukrepom Agencija spodbuja k zniževanju stroškov in k učinkovitemu poslovanju tako pri Mobitelu, kot pri Si.mobilu. Agencija je v letu 2007 predvidela implementacijo svojega LRIC modela od spodaj navzgor (bottom up) z namenom, da bo vzporedno presojala stroške še z inženirskega vidika. Pri oblikovanju cen bo Agencija v prvem koraku preučila kalkulacije Mobitela, jih presojala glede na svoje kalkulacije, zahtevala potrebne dodane podatke in pojasnila ter ukrepala glede na dano situacijo.

Si.mobil v svojih pripombah navaja, da APEK ne razpolaga z lastnim stroškovnim modelom, in da je APEK-ova arbitrarna določitev najvišje dovoljene cene Si.mobila v nasprotju z ZEKom-om, ki v 27. določa, da stroškovno ceno izračuna operater, v primeru če APEK na podlagi tržne analize oceni, da bi operater zaradi pomanjkanja učinkovite konkurence utegnil obdržati ali previsoke cene ali prenizko razliko med maloprodajnimi in grosističnimi cenami v škodo končnih uporabnikov.

Agencija navaja, da 27. člen ZEKom-a, ki govori o obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, lahko pri preverjanju izračunane stroškovne cene operaterja, Agencija uporabi metode stroškovnega računovodstva, ki so neodvisne od tistih, ki jih uporablja operater in s tem zahteva prilagoditev cen. Ne zahteva pa ta člen oblikovanja povsem neodvisnega stroškovnega modela s strani Agencije, čeprav je Agencija tudi do tega nedvomno upravičena.

Predlagani ukrepi Agencije po mnenju Si.mobila prav tako ne izpolnjujejo zahteve ZEKom, ki Agenciji nalaga, da mora zagotoviti, da je v primeru obvezne uporabe sistema stroškovnega računovodstva za podporo cenovnega nadzora javnosti na voljo opis sistema stroškovnega računovodstva, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine, in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov. Skladnost s sistemom stroškovnega računovodstva preverja pooblaščen revizor, izjava o skladnosti pa se objavi vsako leto.

Agencija pripominja, da 27. člen ZEKom navaja, da mora v primeru, ko Agencija naloži obvezno uporabo sistema stroškovnega računovodstva (FAC HCA), operater hkrati zagotoviti, da je javnosti na voljo opis sistema stroškovnega računovodstva, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov. V ta namen je Agencija predlagala naložitev obveznosti Si.mobilu in Mobitelu, da krajši opis sistema stroškovnega računovodstva objavita tudi na svojih spletnih straneh. Agencija pa pripominja, da gre po zakonu za obveznost, ki jo Agencija nalaga operaterju, ne pa, kot sugerira Si.mobil, za obveznost, ki bi jo z odločbo naložila »sami sebi«.

Šesti odstavek 27. člen ZEKom pa že sam po sebi nalaga obveznost, da mora biti opisani sistem stroškovnega računovodstva preverjen s strani pooblaščenega revizorja ter da se izjava o skladnosti objavi vsako leto. Iz izpolnitve teh minimalnih pogojev, pripominja Agencija, pa še ne more izhajati pravilnost in primernost stroškovne kalkulacije.

Si.mobil nadaljuje, dal APEK predlaga znatno ter pospešeno zniževanje asimetrije klicev med mobilnimi omrežji, pri čemer svoj predlog utemeljuje s spremenjenimi razmerami na trgu. Nadalje trdi, da je napačen ter škodljiv tudi vsak ukrep, ki od Si.mobila zahteva neutemeljeno dodatno zniževanje asimetrije. Si.mobil poudarja, da je lanska odločba nakazala gibanje asimetrije, ki je bilo za Si.mobil sprejemljivo, in ki ga je Si.mobil uporabil za

pripravo poslovnega načrta za tekoče leto. Jasno je, da v letu 2006 na trgu ni prišlo do velikih pozitivnih premikov. Zato bi kakršnokoli dodatno slabšanje Si.mobilovih pogojev poslovanja v tekočem letu resno ogrozilo Si.mobilovo poslovanje ter s tem delovanje edinega preostalega infrastrukturnega konkurenta. Tovrsten ukrep bi torej v primeru Si.mobila dosegel povsem nasproten rezultat, od tistega, ki ga Agenciji nalaga ZEKom.

Podoben negativen učinek naj bi imel po mnenju Si.mobila tudi sledeči predlog ukrepa, kjer APEK občutno skrajšuje rok, ki ga ima Si.mobil na voljo za izenačitev cen govornih klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji. Izrazi mnenje, da je tak ukrep preuranjen, neutemeljen, nesorazmeren ter protikonkurenčen, ker bi v primeru dejanske izenačitve klicev na tako nizki enotni ceni ter v primeru tako hitrega zniževanja asimetrije, kot jo predlaga APEK že v letu 2007, Si.mobil utrpel škodo v višini nekaj milijonov EUR, se pri Si.mobilu pojavlja dvom o premišljenosti, primernosti, ter sorazmernosti tovrstnega predloga, ki bistveno odstopa od ukrepa iz leta 2006 in ni z ničemer utemeljen v dejanskih spremembah razmer na trgu. Si.mobil zato predlaga, da se asimetrija ter cena zaključevanja klicev iz fiksni omrežij dodatno znižujeta šele od leta 2008 naprej.

Agencija je že v analizi argumentirala zniževanje asimetrije, ki je posledica stroškovno izračunanih cen obeh operaterjev, zato ni osnove, da bi bila umetno višja. Vsi operaterji morajo strmeti k stroškovni učinkovitosti pri zagotavljanju medoperaterskih storitev. Asimetrija predstavlja korist predvsem manjšim in kasnejšim vstopnikom na trg, po drugi strani pa je lahko le prehodni ukrep in dolgoročno ne more predstavljati ključnega vira prihodka za operaterje. Glede na to, da je Si.mobil na trgu prisoten že od leta 1999, se ga na dolgi rok vsekakor ne more več obravnavati kot novega vstopnika na trg, dejstvo pa je, da bo v primerjavi z družbo Mobitel vedno kasnejši vstopnik.

Argument Agencije na izenačitev cen govornih klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji z klici iz drugih javnih mobilnih telefonskih omrežij je bil naveden že v predstavljeni analizi. Cene zaključevanja klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji niso stroškovne naravnane. Vzdrževanje višje cene bi pomenilo previsoke medoperaterske cene bi imele zlasti v času naglega razvoja IP tehnologije na fiksni lokaciji za posledico tudi previsoke maloprodajne cene tovrstnih storitev v škodo končnih uporabnikov. Nemogoče je od fiksni operaterjev zahtevati, da z nekajkrat višjo ceno zaključevanja klicev financirajo mobilne operaterje več let po njihovem vstopu na trg, ne da bi za to obstajala kakršnakoli osnova.

Si.mobil kot argument za neizenačitev govornih klicev navaja, da bo zaradi predlaganega ukrepa utrpel škodo v višini nekaj milijonov EUR. Agencija kot že rečeno pripominja, da imajo prednost pred dobičkom Si.mobila razvoj tehnologije, konkurenčnost na trgu in skrb za končne uporabnike. Prav končni uporabniki bi v primeru odsotnosti ukrepa nosili previsoke stroške. Agencija še pripominja, da obstoječe cene zaključevanja iz fiksni omrežij glede na izračunane stroškovne cene očitno vsebujejo nedopustno visoke marže, katerih vzdrževanje na trgu bi imelo protikonkurenčen učinek.

Si.mobil navaja, da v letu 2006 ni prišlo do večjih premikov na trgu. Agencija pripominja, da je Si.mobilov tržni delež skozi leto naraščal in še vedno narašča, da so njegovi prihodki narasli za tretjino v primerjavi s preteklim letom, EBIT pa se je povečal kar za 150%, večja se tudi prihodek na uporabnika, Si.mobil pa v letu 2006 beleži najboljše rezultate doslej.

Izredno problematičen je po mnenju Si.mobila tudi predlog o uveljavitvi enotne LRIC cene od leta 2009 naprej. Si.mobil predlaga, da APEK dejansko uveljavitev tovrstnega predloga veže na predhodne občutne pozitivne spremembe glede tržnih deležev ter s tem povezane konkurenčnosti na mobilnem trgu. Tovrsten ukrep so za prihodnja leta do sedaj namreč

napovedovali izključno regulatorji na trgih, kjer so tržni deleži bistveno bolj izenačeni, zato naj bi bili tudi stroški tamkajšnjih operaterjev bolj primerljivi. Po Si.mobilovem mnenju je glede na stanje ter (ne)razvoj konkurenčnih razmer na trgu popolnoma nerealno za leto 2009 predvidevati tako drastičen ukrep, zlasti glede na sedaj predlagane ukrepe, ki k stanju ne bodo pripomogli ter v kolikor APEK do takrat z odločnejšimi ukrepi zoper prevladujočega operaterja ne bo dosegel bistveno spremenjenih razmer na trgu.

Agencija je proučila tako metodo popolno alociranih stroškov (FAC) in preteklih stroškov (HCA) ter metodo dolgoročnih inkrementalnih stroškov (LRIC). Metoda LRIC je tudi hkrati najpogosteje uporabljena metoda stroškovnega računovodstva, ker ocenjuje učinkovite stroške na osnovi natančno določenega inkrementa na dolgi rok in je tako navedena metoda tudi iz strokovnega vidika najprimernejša za oblikovanje stroškovno naravnanih cen. Ta način edini zagotavlja dolgoročno konkurenčnost in varstvo končnih uporabnikov, saj dolgoročno le upoštevanje stroškovne cene učinkovitejšega operaterja omogoča izenačenje cene zaključevanja klicev med operaterji, ki je podlaga za pozitiven vpliv na maloprodajne cene klicev, kar ima za posledico učinkovitejšo konkurenčnost operaterjev na trgu.

Si.mobil v nadaljevanju poziva Agencijo k ureditvi razmerja med cenami zaključevanja klicev v Mobitel ter cenami, ki jih Mobitel zaračunava preprodajalcem svojih veleprodajnih storitev (Debitel, Izimobil...). V primeru, da se bo cena zaključevanja klicev v Mobitel zviševala, cena za preprodajalce Mobitelovih storitev pa bo ostala nespremenjena, bo namreč Si.mobil kot edini infrastrukturni konkurent postavljen v bistveno slabši konkurenčni položaj v primerjavi s preprodajalci Mobitelovih storitev. Tovrstna obravnava bi bila v nasprotju z navodili Evropske komisije glede uporabe ukrepov, ki jih mora APEK dosledno upoštevati.

Agencija navedeno komentira, da zaračunavanje preprodajalcem svojih veleprodajnih storitev ne spada pod obravnavani trg 16 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežij« in s tem ni predmet regulacije na omenjenem trgu. Prav tako pa opozarja, da z regulacijo trga 16 nikakor ne vpliva negativno na stanje na trgu 15, ki bo predmet ločene analize.

Agencijin predlog obveznosti Si.mobilu nalaga tudi obveznost ločitve računovodskih evidenc. Si.mobil meni, da je tovrstna zahteva nesorazmerna, saj bi za njeno izvedbo Si.mobil moral povsem reorganizirati ustroj svoje finančno-računovodske funkcije in procesov alokacije stroškov z mest odgovornosti (stroškovnih mest) na procese oz. aktivnosti. Si.mobil postavi tudi vprašanje primernih definicij aktivnosti v storitvenem podjetju, še posebej glede na specifične storitve mobilnih komunikacij. Si.mobil meni, da pri vpeljevanju novih metodologij vodenja evidenc in stroškovnega računovodstva ne more računati na strokovno pomoč APEK-a. V ta namen bi moral zato Si.mobil dodatno zaposliti nekaj strokovnjakov, kar pa glede na sedanje stanje ni izvedljivo in bi predstavljalo izrazito nesorazmerno dodatno obremenitev Si.mobila, tako s finančnega kot tudi organizacijskega vidika. Si.mobil nadalje zapiše, da glede na to, da sedaj veljavni ukrepi tovrstnega vodenja računovodskih evidenc Si.mobilu ne predpisujejo, Agencija prav tako ne pojasni, na podlagi katerih sprememb na trgu se je odločila za tako obremenilen ukrep. Si.mobil predlaga, da se mu zato tovrsten ukrep ne podeli.

Agencija na navedeno pripominja, da ni njena naloga vzpostavitev stroškovnega računovodstva pri operaterjih. Agencija je na številnih skupnih sestankih s Si.mobilom predstavila svoj vidik vpeljave metodologije vodenja stroškov. Za lažjo izdelavo stroškovnih kalkulacij ter zaradi same transparentnosti je predlagala vzpostavitev sistema in procesov alokacije stroškov, ki temeljijo na osnovi aktivnostih poslovnega procesa v družbi (ABC). Si.mobil ima v svoji organizacijski strukturi že organiziran oddelek za Kontroling, katerega naloga je tudi priprava stroškovnih kalkulacij. Družba Si.mobil ima že organizirana

stroškovna mesta tako, da ustrezajo dejanskemu stanju organizacije ter jih na takšen način prepoznava na stroškovnih mestih. Agencija je tako predlagala vzporedne vknjižbe, ki bi prepoznavale stroške tudi na stroškovnih nosilcih (storitvah). V praksi se izvaja alokacija stroškov tako na stroškovna mesta kot tudi na stroškovne nosilce. Agencija ugotavlja, da ima družba Si.mobil že vzpostavljen sistem za stroškovno računovodstvo, ki bi ga bilo potrebno le nadgraditi v predlagano smer. Vzpostavitev procesa, ki bi alociral stroške tudi po aktivnostih poslovnega procesa, po mnenju Agencije ne predstavlja oziroma ne potrebuje izrazitega dodatnega strokovnega znanja s katerim družba Si.mobil že razpolaga in kot v nasprotju s tem želijo predstaviti v družbi Si.mobil. Sicer pa Agencija ni predlagala ukrepa, ki bi Si.mobilu naložil obvezno vzpostavitev sistema beleženja stroškov po aktivnosti poslovnega procesa, temveč ga je zaradi večje transparentnosti in dokazovanja stroškov le predlaga.

Glede obveznosti ločenega računovodstva, pa želi Agencija pripomniti naslednje. Stroškovna cena za zaključevanje klicev v javnem mobilnem telefonskem omrežju, ki jih, oziroma jih bo Si.mobil oblikoval in zaračunal drugim operaterjem, morajo biti stroškovne v smislu naložene metodologije. Za oblikovanje stroškovnih cen je potrebno razporediti stroške v skladu z metodologijo, ter na koncu te stroške razdeliti na količine. Si.mobil mora razporediti celotne stroške ter izračunati stroškovno ceno za navedeno storitev, ločitve evidenc pa predstavljajo samo nadaljevanje teh korakov, saj so evidence zgolj zbirna listina oziroma agregirani podatki.

Družba Mobitel, telekomunikacijske storitve d.d., Vilharjeva 23, 1537 Ljubljana, (v nadaljevanju Mobitel) je Agenciji posredovala svoje pripombe z dopisom z dne 9.3.2007. V uvodni pripombi k opredelitvi upoštevnega trga (k točki 5 analize trga 16) Mobitel navede, da Agencija ne ločuje dosledno med postopkom določanja trga in presojanja učinkov preteklih in predvidljivih prihodnjih ravnanj in nadaljuje, da 21. člen ZEKom Agenciji nalaga, da v rednih časovnih intervalih analizira upoštevnost storitvene trge, to je, da preverja stanje in učinke ravnanj udeležencev na teh trgih, ki morajo biti skladno z 20. členom ZEKom predhodno določeni.

Agencija pripominja, da je skladno z določili 21. člena dolžna na upoštevnih trgih, kot so določeni s Splošnim aktom o določitvi upoštevnih trgov preverjati stanje konkurence, kar je z analizo na trgu 16 tudi storila. Iz analize pa jasno izhaja, da Agencija loči med postopkom določanja trga in presojanjem učinkov preteklih in predvidljivih prihodnjih ravnanj na tem trgu. Mobitel v nadaljevanju meni, da Agencija s sprejetjem Splošnega akta o določitvi upoštevnih trgov slednjih ni določila. V kolikor bi jih, Agencija trga ne bi določala šele na stopnji tržne analize. Agencija na to odgovarja, da je s sprejetjem Splošnega akta o določitvi upoštevnih trgov slednje določila in pri tem v celoti sledila priporočilom Evropske komisije. Agencija pripominja, da upošteveni trgi v Splošnem aktu o določitvi upoštevnih trgov niso definirani statično, saj je področje elektronskih komunikacij dinamično in hitro spreminjajoče se področje, ki ne dopušča statične določitve upoštevnih trgov. Iz tega razloga je potrebno v postopku analize vsakič znova najprej ugotoviti produkte in storitve, ki sodijo na posamezni upošteveni trg, kar pa je skladno tudi s priporočili in smernicami Evropske komisije. Agencija pa deli mnenje z Mobitelom, da sme regulirati le tiste trge, ki so določeni z omenjenim Splošnim aktom. Mobitel se z uvrstitvijo zaključevanja SMS sporočil v posameznem mobilnem omrežju na upošteveni trg 16 ne strinja in meni, da je odločitev Agencije napačna, saj je tudi Agencija sama v analizi ugotovila, da SMS sporočila niso substitut za klice. Mobitel Agenciji predlaga, da storitve zaključevanja SMS iz upoštevnega trga 16 izloči in v zvezi s tem ne sprejme nobenih ukrepov.

Agencija v zvezi s tem odgovarja tako kot predhodno, da je v analizi upoštevne trga 16 s predlaganimi ukrepi, ki jo je posredovala v notifikacijo Evropski komisiji in v postopek javnega posvetovanja izrazila mnenje, da je zaključevanje SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih primerno uvrstiti na isti upoštevni trg 16, torej na trg zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih, vendar je dne 6.3.2007 Evropsko komisijo na podlagi predhodnega posvetovanja s pismom obvestila, da umika zaključevanje SMS sporočil z upoštevne trga 16. V zvezi z zaključevanjem SMS sporočil v posamičnih javnih mobilnih omrežjih Agencija meni, da je za trg teh storitev bolje, da v prihodnosti opravi preizkus treh kriterijev in na tej podlagi izvede tovrstno analizo, kot del ločenega dodatnega trga, notificiranega pri Evropski komisiji.

Agencija meni, da je bila njena tozadevna odločitev umika zaključevanja SMS sporočil s predmetnega upoštevne trga smotrna tudi na podlagi pridobljenih mnenj in pripomb, ki jih je v postopku posvetovanja z javnostjo prejela s strani zainteresirane javnosti, ki predlaga, naj Agencija zaključevanja SMS sporočil ne vključi na isti upoštevni trg skupaj z zaključevanjem klicev na podlagi obstoječega Splošnega akta o določitvi upoštevne trgov. Agencija v tem delu upošteva mnenje Mobitela in njegovo utemeljeno pripombo.

V drugem delu Mobitel podaja pripombe k obveznostim, ki jih je Agencija zanj predlagala. V splošni pripombi Mobitel zapiše, da Agencija pri oceni vpliva velikih uporabnikov na moč operaterja – izravnalne kupne moči, kot enega izmed kriterijev pri oceni obstoja pomembne tržne moči operaterjev, ni prišla do pravih ugotovitev. Agencija je v analizi ugotovila, da izravnalna kupna moč nobenega od obeh operaterjev ni takšna, da bi lahko ogrozila obstoj pomembne tržne moči drugega operaterja. Navedeno je dokazovala z navedbo primera, ko Mobitelu kljub daleč največjemu deležu vseh zaključenih klicev v mobilnih omrežjih v Sloveniji (delež skozi daljše obdobje znaša okoli 80 odstotkov in bi lahko kazal na obstoj izravnalne kupne moči in na podlagi tega kriterija odsotnost pomembne tržne moči Si.mobila), ni uspelo uveljaviti bistvenega zmanjšanja asimetrije v zadnjih mesecih pred analizo. Prav tako Telekomu Slovenije d.d. kot največjemu fiksному operaterju s Si.mobilom d.d. ni uspelo izpogajati enako ugodnih cen kot mobilnim operaterjem, pri čemer je potrebno navesti, da tega ni storil pri nobenem od mobilnih operaterjev. Posledično izravnalna kupna moč nobenega operaterja ni taka, da bi lahko ogrozila obstoj pomembne tržne moči drugega operaterja. Mobitel iz tega izpelje zaključek, da je tržna moč obeh operaterjev na trgu 16. enaka. Agencija pripominja, da je v delu, ko iz tega sledi, da imata tudi na podlagi tega kriterija oba operaterja na trgu 16 pomembno tržno moč, Mobitelova domneva drži, nikakor pa iz navedenega ne moremo izpeljati obstoja izravnalne kupne moči.

Mobitel nadaljuje, da so ukrepi, ki jih Agencija predlaga Mobitelu diskriminatorni in strožji od ukrepov, predlaganih Si.mobilu ter obveznosti bistveno različne, s tem pa se drugemu operaterju omogoča umetna administrativna konkurenčna prednost, ki izkrivlja konkurenco na trgu. Mobitel se ne strinja z navedbo Agencije, da je pri oblikovanju asimetričnih obveznosti upoštevala dobro prakso tujih regulatorjev, saj po njegovem nalaganje asimetričnih obveznosti v tujini ni običajno.

Agencija v zvezi z navedenimi očitki žal ne more razbrati, kateri ukrepi, naloženi Mobitelu so diskriminatorni in strožji in Agencija z njimi Si.mobilu omogoča prednost, saj jih Mobitel v nobeni točki navedenih splošnih pripomb ne konkretizira. Glede na to, da v tem delu pripomb Mobitel pogosto uporabi termin »asimetričnih« ukrepov, Agencija domneva, da se ne strinja s tem, da Agencija obema operaterjema dopušča uporabo stroškovnih cen za zaključevanje klicev, pri čemer sta zaradi različnih stroškov za to storitev, njuni ceni različni, saj Si.mobil za zaključevanje klicev izkaže višje stroške, kot Mobitel, kar pomeni, da sta njuni ceni zaključevanja klicev asimetrični. Agencija domneva, da Mobitel v zgoraj navedenih nekonkretiziranih pripombah z »omogočanjem umetne administrativne prednosti« morebiti

Agencija je naložila operaterjema Mobitel in Si.mobil na morata najkasneje do 01.06.2007 izenačiti cene zaključevanja klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji s scenami zaključevanja klicev iz javnih mobilnih telefonskih omrežij. Družba Mobitel navaja, da predlagana obveznost ne sledi dinamiki spreminjanja cen, ki je določene z odločbo št. 300-107/2005/19, ki je določala datum 01.01.2008. Mobitel pripominja, da je datum 01.01.2008 upošteval pri planiranju poslovnih aktivnosti in poslovanja družbe. Mobitel tudi navaja, da iz predloga ni razvidno, kakšni razlogi vodijo Agencijo k spremembi svoje odločitve.

Argument Agencije na izenačitev cen govornih klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji z klici iz drugih javnih mobilnih telefonskih omrežij je bil naveden že v predstavljeni analizi. Cene klicev iz javnih telefonskih omrežij na fiksni lokaciji niso stroškovne naravnane. Vzdrževanje višje cene bi pomenilo previsoke medoperaterske cene in bi imele zlasti v času naglega razvoja IP tehnologije na fiksni lokaciji za posledico tudi previsoke maloprodajne cene tovrstnih storitev v škodo končnih uporabnikov.

Agencija opravlja analize reguliranih trgov in hkrati spremlja učinke ukrepov oziroma obveznosti. Vsaka naslednja odločba je pripravljena na pretekli analizi. Če Agencija ugotovi pomanjkljivosti v prejšnjih ukrepih in pa glede na razvoj trga, jih lahko z novo odločbo ustrezno dopolni. Smisel izdajanja odločb je ravno v tem, da se ukrepi in obveznosti sproti prilagajajo tržnim razmeram. Agencija z ukrepi med drugim pospešuje učinkovito konkurenco in skrbi, da uporabniki v celoti izkoristijo ugodnosti v smislu izbire, cene in kakovosti.

Agencija nalaga družbi Mobitel, da mora izračunati ceno zaključevanja govornih klicev v svojem omrežju na podlagi preteklih stroškov (HCA) in metode popoldne alokacije stroškov (FAC) in na podlagi metode dolgoročnih inkrementalnih stroškov (LRIC). Mobitel navaja, da predlagana dodatna obveznost ni izhajala iz odločbe št. 300-107/2005/19, ki izračuna na podlagi metode dolgoročnih inkrementalnih stroškov (LRIC) družbi Mobitel ni nalagala. Mobitel odgovarja, da bi vzpostavitev dodatnega sistema LRIC za družbo Mobitel predstavljalo veliko obremenitev in da predlog obveznosti tudi ne vsebuje razlogov o odločilnih dejstvih, ki Agencijo vodijo k naložitvi dodatnih ukrepov družbi Mobitel, iz katerih bi izhajalo, da že naložene obveznosti ne zadostujejo. Poleg navedenega družba Mobitel tudi pripominja, da predlagane obveznosti postavlja družbo Mobitel v neenakopraven položaj v primerjavi s Si.mobilom, saj Agencija predlaga obveznost zgolj za Mobitel, ne pa tudi za Si.mobil. Družba Mobitel je prepričana, da predloga obveznosti ni možno utemeljiti z razmerami na trgu, ki je zaradi tega neutemeljen in nesorazmeren.

Agencija je proučila tako metodo popolno alociranih stroškov (FAC) in preteklih stroškov (HCA) ter metodo dolgoročnih inkrementalnih stroškov (LRIC). Metoda LRIC je tudi hkrati najpogosteje uporabljena metoda stroškovnega računovodstva, ker ocenjuje učinkovite stroške na osnovi natančno določenega inkrementa na dolgi rok in je tako navedena metoda tudi iz strokovnega vidika najprimernejša za oblikovanje stroškovno naravnanih cen. Ta način edini zagotavlja dolgoročno konkurenčnost in varstvo končnih uporabnikov, saj dolgoročno le upoštevanje stroškovne cene učinkovitejšega operaterja omogoča izenačenje cene zaključevanja klicev med operaterji, ki je podlaga za pozitiven vpliv na maloprodajne cene klicev, kar ima za posledico učinkovitejšo konkurenčnost operaterjev na trgu. Agencija glede navedbe Mobitela, da izračun stroškovne cene po metodi LRIC ni bil predviden že v

prejšnji odločbi komentira naslednje. Kot že omenjeno Agencija pripravlja nove ukrepe in obveznosti na podatkih iz opravljene analize. V primeru pomanjkljivosti v prejšnjih ukrepih in pa glede na razvoj trga, lahko z novo odločbo ukrepe ustrezno dopolni. Obveznost izračuna stroškovne cene zaključevanja klicev je predvidena šele do 31.3.2009. Glede na zgoraj navedeno, je Agencija mnenja, da je postavljen rok za implementacijo modela, kot tudi za oblikovanje cen časovno ustrezen in realen. Agencija je v letu 2007 predvidela implementacijo svojega LRIC modela od spodaj navzgor (bottom up) z namenom, da bo vzporedno presojala stroške še z inženirskega vidika. Pri oblikovanju cen bo Agencija v prvem koraku preučila kalkulacije Mobitela, jih presojala glede na svoje kalkulacije, zahtevala potrebne dodane podatke in pojasnila ter ukrepala glede na dano situacijo.

Komentar Agencije na pripombo Mobitela, da obveznost predlaga zgolj za Mobitel ne pa tudi za Si.mobil, je naslednji. Z ukrepom, izračun stroškov po metodi LRIC, Agencija spodbuja k zniževanju stroškov in k učinkovitemu poslovanju tako pri Mobitelu, kot pri Si.mobilu. Družba Si.mobil bo morala izenačiti ceno zaključevanja klicev v javnem mobilnem telefonskem omrežju z najnižjo ceno zaključevanja klicev v javnem mobilnem telefonskem omrežju v Sloveniji. Družba Mobitel je že na podlagi zadnje odločbe vpeljala model FAC HCA, in je posledično vpeljava modela LRIC smiselna nadgradnja obstoječega modela. Hkrati velja družba Mobitel tudi za bolj učinkovitega operaterja, kot pa družba Si.mobil. Si.mobil pa s predlaganimi obveznostmi Agencije šele pričinja z vpeljavo modela FAC HCA in bi bil ukrep za takojšnjo vzpostavitev modela LRIC nesorazmeren.

Urad vlade za varstvo konkurence, Kotnikova 28/I, 1000 Ljubljana, (v nadaljevanju UVK), je z dopisom z dne 5.3.2007, v postopku posvetovanja z javnostjo na Agencijo posredoval pripombe oz. mnenje, v katerem sporoča da je v okviru javne obravnave analize trga 16, družba Si.mobil na UVK naslovila več pomislekov glede smotrnosti predlaganih ukrepov za družbo Si.mobil na trgu 16, posebej v zvezi z ukrepom enakega obravnavanja. UVK je izrazil mnenje, da predlagani ukrep presega normativni okvir iz 24 člena ZEKom in na podlagi pomislekov družbe Si.mobil Agencijo poziva k ponovni preučitvi predlaganega ukrepa v delu, ki vzpostavlja vzorčno zvezo med izračunom maloprodajne cene on-net klicev in višino medoperaterske veleprodajne cene za zaključevanje klicev. UVK v tej zvezi posebej poudari odsotnost analize in ukrepov na trgu 15.

Agencija ugotavlja, da je iste pripombe, ki jih v zvezi s predlaganimi ukrepi za Si.mobil v navedenem dopisu UVK v imenu Si.mobila naslavlja na Agencijo, v postopku posvetovanja z javnostjo prejela tudi s strani Si.mobila (v dopisu z dne 9.3.2007) in je nanje odgovorila že zgoraj, ko je odgovarjala na pripombe družbe Si.mobil. K pripombi, da je potrebno naloženi ukrep enakega obravnavanja preučiti ob upoštevanju odsotnosti analize in morebitnih ukrepov na upoštevnem trgu 15 pa Agencija pripominja, da sta trg 16 in 15 ločena trga. Trg 16 je skladno s Splošnim aktom o določitvi upoštevnih trgov določen kot »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«, trg 15 pa je skladno z istim splošnim aktom določen kot »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«. Zanju se analize izvajajo in ukrepi nalagajo ločeno, saj gre za dva ločena veleprodajna medoperaterska trga, ki obravnavata ločene storitve, prav tako pa ni nujno, da je operater, ki je bil na enem trgu spoznan za operaterja s pomembno tržno močjo, za operaterja s pomembno tržno močjo spoznan tudi na drugem trgu, kar pomeni, da je na enem trgu reguliran, na drugem pa ne. Mogoča je tudi situacija, da bi Agencija ugotovila, da na enem od trgov obstaja zadostna konkurenca in trg ne bi bil reguliran. Navedeno je Agencija na skupnem sestanku dne 6.2.2007 v prostorih UVK, poleg dodatnih vsebinskih pojasnil glede nameranih učinkov regulacije zadevnega trga, predstavnikom UVK tudi razložila. Na podlagi navedenega sestanka je UVK ponovno preučil analizo upoštevnega trga 16 in Agencijo obvestil, da na opravljeno analizo nima pripomb in izrekel pritrdilno mnenje ter ob tem zapisal, da je

določitev Mobitela in Si.mobila kot operaterja s pomembno tržno močjo s konkurenčno-pravnega vidika upravičena, prav tako tudi naložitev predlaganih ukrepov oziroma obveznosti.

po pooblastilu št. 810-9/2003/23 z dne 28.12.2005
Miha Krišelj
namestnik direktorja

Pri odgovoru se obvezno sklicujte na našo opravilno številko!